БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТТЫЖЫҢАР!

1925 чылда үдезилетингеи

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИГ ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ БОЛГАШ ХООРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

№ 191 (3385) | 1955 сентябрь 22, четверг | Өртээ 20 коп

МУРНАКЧЫЛАРГА ДЕҢНЕЖИР

Бо чылын бистиң областың тараажылары СЭКП ТК-ның январь, июль Пленумнарының доктаалдарын амыдыралга боттандырар, партияның XX съездизинге күш-ажылчы чедиишкиннерлиг ужуражыр дээш күженишкинниг ажылдап турарлар. Ол дугайын областың хөй-хөй колхозтары, районнары база бистиң область тараа дужаарының күрүне планын хуусаа бетинде күүсеткени бадыткап турар. 1954 чылдың сентябрьның 17-де тараа дужаарының күрүне планын область чүгле 36,4 хуу күүсеткен турган болза, бо чылын—100,4 хуу күүсеткен.

Тараа дужаарының күрүне планын областың дүрген күүседиринге әлээн хөй районнарның колхозтары дүжүт ажаап алышкының чедишкинниг чорудуп, тараа белеткелдериниң планын хуусаа бетинде ажыр күүсеткени улуг рольдуг болган. Чижээ, бо чылдың сентябрьның 15-ке чедир Каа-Хем район тараа культураларычын дужүдүнүң 76,6 хуузун ажаап алган. Бо чылдың сентябрьның 17-де тараа дужаарының күрүне планын ол район 140,1 хуу күүсеткен.

Эрзин районнуң колхозтары сентябрьның 15-те дужүт ажаап алышкының 94,6 хуу күүсеткен болгаш МТС-тиң ажылдааны дээш натура төлевирин 105,8 хуу күүсеткен. Ол ышкаш, мал чеми белеткээриниң планын ол район области бир дугаарында күүсеткеш, СЭКП обкомунуң болгаш облкүүскомнуң шилчиир Кызыл тугун чаалап алган.

Дужүт ажаап алышкының багай эвес чорутпушаан, тараа дужаарының күрүне планын сентябрьның 17-ге чедир Кызыл району 132,1 хуу, Бии-Хем —121,8 хуу күүсеткеннер. Үстүнде адатынган районнар дужүт ажаап алышкының болгаш тараа белеткелдериниң планын күүседиринің ажылынга чедишкиннерни колхозчуларның, механизаторларның, белеткелдер органнарының ажылдакчыларының күшажылын шын организастап шыдаанындан, ол ажылдарга белеткелди чедишкиннинг чоруткаш, ажаап алышкынга машиналары, кижилерни, транспорттуң бүгү хевирлерин бедик бүдүрүкчүлүг ажылдатканындан чедип алганнар. Бо талазы-биле Каа-Хемниң тараажыларының дужүлгазы хөлүг болуп турар. Савыг-Сеп МТС бо чылын комбайннарның бөлүк-бөлүктеп ажылдаарын организастаан. Тараазны шаңга арыглап, күргадырының ажылын колхозтарда эки боттандырган, 5 колхозтарда механизастатынган шаңнарны кылган, ол шаңнарның бирээзи-ле хүнде 60 тонна күргаткан тараазны күрүнеге үзүктел чокка дужаар арганы берген. Ажаап алышкын ажылында ажылдап турар кижилериниң ортузунга партийжи-организастыг, партийжи-политиктиг ажылды ол районуң партия организациялары бедик деңнелге тургускан. Комбайн агрегаттарының санында-ла тускай агитаторлар ажылдап турар.

Дужүт ажаап алышкынының болгаш тараа белеткелдериниң ажылын областың әлээн хөй районнары чедишкинниг чорудуп турбуже, чамдык районнар ол ажылды дыка куду темпиге чорудуп турары-биле моон соңгаар эптежир аргажок. Өвүр район сентябрьның 15-ке чедир дужүт ажаап алышкының 26,0 хуу, МТС-тиң ажылдааны дээш натура төлевирин 40,5 хуу күүсеткен. Таңды, Улуг-Хем районнарда бо ажыл дендии куду деңнелде.

СЭКП Өвүр райкому болгаш райкүүском СЭКП ТК-ның июль Пленумунуң доктаалын районнуң ажыл-ишчилеринге ханызыбиле таныштырарын болгаш ол доктаалга үндезилээш, дужүт ажаап алышкынынга колхозчуларның, механизаторларның күженишкинин бедидерин чедип албааннар.

Ам тараазны ажаап алырының әң эки хуусаалары әрткен, сыпта тараалар хүн, шак бүрүде-ле эвиреп, улуг чидириглерге таваржып турар деп чүвени медереп билири эргежок чугула. Дужүт ажаалгазын дүрген доозар дээш колхозчулар, механизаторлар, МТС, совхоз ажылдакчылары бүгү күштү олче салыр ужурлуг. Партия, совет болгаш көдээ ажыл-агый органнарының улуртукчулары мурнакчыларның дужулгазын нептеретпишаан, дужүт ажаап алышкыны хожудап турар черлерже кичээнгейни күштелдирип, аңаа ажылды боттары организастап, партийжи-организастыг, политик-кижизидилгелиг ажылды экижидерин чедип алыр херек.

Тараа дужаалдазының күрүне планын область күүсетсе-даа, әлээн хөй районнар, колхозтар, совхозтар тараа дужаар талазы-биле күрүне мурнунга хүлээлгезин амдаа күүсетпээн. Ынчангаш олар тараа белеткелдериниң планын кыска хуусаада күүсеткен турарын хандырар ужурлуг. МТС-тиң ажылдааны дээш натура төлевирин долдур күүседири, күрүнеге тараа садарын чедишкиннинг организастаары чугула сорулганың бирээзи болуп турар.

СЭКП ТК-ның июль Пленуму дужүт ажаап алышкының бедик деңнелге чорутпушаан, әң эки шынарлыг тараазны үрезинге четчир хемчээлдиг уруп алырын, малга быжыг чем базаны тургузарын партия, совет, көдээ ажыл-агый органнарынга дааскан. Бо ажылдарны болгаш ооң-биле кады келир чылгы дужүттүң үндезини — күскү чер аңдарылгазын, чер суггарылгазын үлегерлиг чорударын боттандырар херек.

Чидириг-биле демисел —ажаап алышкында кол чүүл, ажаап алышкынның хуусаазын узамдыктырып турары-биле чергелештир, тараазны хөй-хөйү-биле чидирип турарының фактылары областың колхозтарында болгаш совхозтарында бар. Чидириг-биле демисежирде бир дугаарындала кижилер-биле ажылды экижидип, оларның харыысалгазын бүгү хемчег-биле бедидери эргежок чугула. Бодунуң сорулгазын, хүлээлгезин эки билген кижилер ооң мурнунда салдынган сорулганы, әң ылаңгыяда дужүт ажаап алышкының чидириг чокка, дүрген чорударын хандырып шыдаар. Ынчангаш СЭКП райкомнары, ооң МТС зоназының талазы-биле инструктор группаларының ажылдакчылары, колхозтарда, совхозтарда, МТС-терде партия эге организациялары колхозчулар, МТС-тер, совхозтар болгаш белеткелдер органнарының ажылдакчыларының, дужүт ажаап алышкынында ажылдап турар човаачыларның ортузунга кижизидилге ажылын бедик деңнелге чорудар хүлээлгелиг.

Чугула сорулгаларның бирээзи болза, тараа культураларының дужүдүн ажаап алырын, тараа белеткелдериниң планын чедишкинниг күүседирин дүрген чорудары-биле чергелештир, кукурузаның ажаап алышкынын, силостаашкының бедик деңнелге чорутпушаан, ногаа, картофель культураларының дужүдүн дүрген ажаап алыры болур. Бо ажылдарны эки организастап турар колхозтар районнар бүрүзүнде бар, ынчангаш, оларның дужулгазын нептередир херек.

Каа-Хем районнуң әлээн хөй колхозтары тараазны дүргени-биле ажаап албышаан, саваңны, мякинаны, тараа кудуруун мал чеминге белеткээрин боттандырып турар. Казахемчилериниң бо үлегерин колхоз, совхоз бүрүзүнге нептередири чугула.

Дужүт ажаап алышкының үлегерлиг чорудары колхозтарга, совхозтарга көдээ ажыл-агый чылын чедишкинниг доозарының кол чүүлү. Тараа, картофель болгаш ногаа культураларының дужүдүн дүрген, организастыг ажаап алыры, тараа белеткелдериниң планын дүрген күүседири областың ажыл-ишчилериниң партияның XX съездизинге төлептиг белээ болур.

ГДР-нин Чазак төлээлериниң удуртукчулары эштер О. Гротевольду болгаш В. Ульбрихтини

эштер Н. А. Булганинныңг болгаш Н. С. Хрущевтуң хүлээп алганы

Сентябрь 17-де ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. А. Булганин болгаш ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң кежигүнү Н. С. Хрущев Герман Демократтыг Республиканың Премьер-Министри О. Гротевольду болгаш Премьер-Министриниң Бирги Оралакчызы В. Ульбрихтини хүлээп алганнар.

Ажыт-чажыт чок болгаш чаагай найыралдың долу байдалынга әрткен беседаның үезинде Совет Эвилели биле Герман Демократтыг Республиканың аразында харылзааларны ооң ыңай хөгжүдериниң айтырыгларын, база ол ышкаш ийи күрүнелериниң эрге-ажыктарынга хамаарышкан өске-даа айтырыгларны чуваалашкан.

(СЭТА).

ГДР-нин Премьер-Министри эш О. Гротевольду эш Булганинныңг хүлээп алганы

Сентябрь 19-та ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. А. Булганин Герман Демократтыг Республиканың Премьер-Министри эш О. Гротевольду хүлээп алган.

ГСЧП ТК-ның Бирги Секретары эш В. Ульбрихтини эш Н. С. Хрущевтуң хүлээп алганы

Сентябрь 19-та СЭКП ТК-ның Бирги Секретары эш Н. С. Хрущев Германияның Социалистиг чаңгыс азай партиязының ТК-зының Бирги Секретары эш В. Ульбрихтини хүлээп алган.

Финлянд Республиканың Президентизи Ю. К. Паасикивиниң Москвага турганының дугайында

СОВЕТ-ФИНЛЯНД ДЫҢНАДЫГ

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы К. Е. Ворошиловтуң чалакын өзугаар Финлянд Республиканың Президентизи Ю. К. Паасикиви сентябрь 16-дан эгелээш 20-ге чедир Совет Эвилелинге турган Финляндияның Премьер-Министри У. Кекконен, Камгалал Министри Э. Скуг, Министр Р. Свенто, Даштыкы Херектер Министерствозунуң Статс-Секретары Р. Сеппяля Президентини үдеп чорааннар.

Совет-финлянд харылзааларга болгаш улустар аразының чамдык айтырыгларынга хамаарышкан айтырыгларның талазы-биле ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы К. Е. Ворошилов биле Финлянд Республиканың Президентизи Ю. К. Паасикиви санал-оналдар солушкан.

Совет таладан санал-оналдар солчуушкунунга киришкеннер болза: ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң даргазы Н. А. Булганин, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң кежигүнү Н. С. Хрущев, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының Бирги Оралакчызы болгаш ССРЭ-ниң Даштыкы Херектер Министри В. М. Молотов, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының Бирги Оралакчызы М. Г. Первухин.

Финлянд Республиканың талазындан санал-оналдар солчуушкунунга киришкеннер болза: Премьер-Министр У. Кекконен, Камгалал Министри Э. Скуг, Министр Р. Свенто, Даштыкы Херектер Министерствозунуң статс-секретары Р. Сеппяля.

Беседалар болза, ак сеткилдиг бүзүрежилгенин, чүректиң ханызындан болгаш кайы-кайызын билчир чоруктуң угаан-бодалынга әрткен болгаш Каттышкан Нациялар Организациязының сорулгаларынга база принциптеринге дүүштүр Финляндияның болгаш Совет Эвилелиниң аразында дең эргеге, иштики херектерни холгаарлаазынга, күрүне талазы-биле бүрүн эргени болгаш национал хамаарышпас чорукту хүндүлежиринге үндезилетинген турун турар найыралдыг харылзааларны улам ыңай быжыглаарынче ийи талаларның күзел-чүткүлү сиңиккен болган.

Ийи талалар экономика болгаш культура адырларында чаагай кады ажылдажылганың хөгжүлдезин сеткил ханыышкыны-биле демдеглээн, ол чорук ылаңгыя ССРЭ-ниң болгаш Финляндияның аразынга чаа үр хуусаалыг Садыг дугуржулгазын, а ол ышкаш әртем-техниктиг кады ажылдажылга дугайында Дугуржулганы чаргакындан болдунуң илерелин тыпкан, ийи талалар ол кады ажылдажылганы ийи чурттарның эрге- ажыктарынга таарыштыр боттарының үргүдчүлээр болгаш улам ыңай хөгжүдер бодалдының база илереткен.

Найырал, кады ажылдажылга болгаш кайы-кайызынга дузалажыр дугайында ССРЭ-ниң болгаш Финляндияның аразында 1948 чылдың апрель 6-да чардынган Керээ Совет Эвилелиниң болгаш Финляндияның аразында найыралдыг харылзааларны быжыглаарының үндезини болуп турар болгаш Европаның соңгу талакы кезиинге тайбынны база айыыл чок чорукту быжыглаарынга идиг берип турар дээрзин талалар бир эп-сеткилдиг санап тур. Ол Керээниң күштүг болур хуусаазын 20 чыл узадырын олар дугуржуп алган болгаш ол дугайында чогуур Протоколга ат салган.

ССРЭ-ниң болгаш Финляндияның аразында эки, чаагай кожа-хелбээ харылзааларны кичээнгейге алгаш, а ол ышкаш сөөлгү үениң дургузунда, ылангыя дөрт күрүнелериниң чазактар Баштыңнарының Женева Чөвүлел хуралының түннелинде чедип алдынган улустар аразының дүшкүүрлүг чоруктарының чогуур кошкаашкының өеренин көргеш, Совет Чазак болза, Финляндияның эрге-ажыктарынга уткуштур барбышаан, шериг-далай базазын организастаары-биле 1947 чылдың февраль 10-дагы Финляндия-биле Тайбың керээзин өзугаар Совет Эвилелинге 50 чыл хуусаалыг тывыскан финлянд девискээр Порккала-Удту арендалаарыңга хамаарыштыр бодунуң эргелериниден ойталаарын болдунар аргалыг деп көрген. Ооң-биле холбаштыр Совет Чазак Порккала-Удта болдунуң шериг-далай базазын дужүрер, ында турар совет шериглерни үндүрер болгаш арендалап алдынган Порккала-Уд девискээрни Финляндияга дамчыдып бээр деп шиитпирлээн. Ооң-биле кады Совет Чазак болза, Порккала-Удтуң девискээринде Совет таланың тутканы чурттарга, коммунал-амыдырал, склад болгаш өске-даа тудугларны, а ол ышкаш порт дериглерин причалдары-биле болгаш өске-даа тудуг тургузулгаларны Финляндияның Чазаанга халаска дамчыдып бээр.

Совет Эвилелиниң Чазаа болгаш Финляндияның Чазаа оларның даштыкы политика күженишкиннери моон соңгаар-даа улустар аразының дүшкүүрлүг чоруктарын улам ыңай чымчадырынче болгаш улустарның тайбыңын база айыыл чок чоруун хандырарының херээнге идиг бээринче угланган болур дээрзин бадыткааннар.

Чугаалажышкыннарның фин болгаш совет киржикчилериниң аразынга болган чугаалажышкыннарга финлянд-совет харылзааларга хамаарышкан бүгү айтырыгларны тодаргай болгаш ажыт-чажыт чок чугаалажып көрген, ийи талаларның бодалдары база чугаалатынган.

Бир талазында, Финлянд Республиканың Президентизиниң болгаш ону үдээн кижилериниң, база өске талазында, Совет Эвилелиниң удуртур ажылдакчыларының аразынга долу бүзүрежир чоруктуң байдалында база найырал, кады ажылдажылга болгаш кайы-кайызынга дузалажыр дугайында 1948 чылда чардынган Керээге дүүштүр найыралдыг өзүга чорутунган бо санал-оналдар солчуушкуну Финляндияның болгаш Совет Эвилелиниң улустарының чаагай болгаш аас-кежиктиг байдалынга таарыштыр Финляндияның болгаш Совет Эвилелиниң аразынга найыралдыг харылзааларны база кайы-кайызынга бүзүрежир чорукту улам ыңай быжыглаарының херээнге бараан болур.

Найырал, кады ажылдажылга болгаш кайы-кайызынга дузалажыр дугайында 1948 чылдың апрель 6-дагы Керээниң күштүг болур хуусаазын узадыр дугайында Совет Социалистиг Республикаларның Эвилелиниң болгаш Финлянд Республиканың аразында Протоколдун, а ол ышкаш шериг-далай базазы кылдыр Порккала-Удтуң девискээрин ажыглаарынга хамаарыштыр эргелериниден Совет Эвилелиниң ойталаарының болгаш ол девискээрден совет чепсектиг күштерни үндүреринің дугайында Совет Социалистиг Республикаларның Эвилелиниң болгаш Финлянд Республиканың аразында дугуржулганың сентябрь 19-та Москвага ат салдынган текстилери моон адаанда парлатыды.

Найырал, кады ажылдажылга болгаш кайы-кайызынга дузалажыр дугайында 1948 чылдың апрель 6-дагы Керээниң күштүг болур хуусаазын узадыр дугайында Совет Социалистиг Республикаларның Эвилелиниң болгаш Финлянд Республиканың аразында

ПРОТОКОЛ

Совет Социалистиг Республикаларның Эвилелиниң Дээди Совединиң Президиуму болгаш Финлянд Республиканың Президентизи:

Каттышкан Нациялар Организациязының сорулгаларынга болгаш принциптеринге дүүштүр улустар аразының тайбының болгаш айыыл чок чоруун деткириниң эрге-ажыктарынга таарыштыр кады ажылдажылгаже боттарының чайгылыш чок күзел-чүткүлүн илереткеш,

ССРЭ-ниң болгаш Финляндияның аразында тургускан найыралдыг болгаш чаагай кожа-хелбээ харылзааларны улам ыңай хөгжүдериниң ханызындан,

найырал, кады ажылдажылга болгаш кайы-кайызынга дузалажыр дугайында ССРЭ-ниң болгаш Финляндияның аразында 1948 чылдың апрель 6-да Москвага ат салдынган Керээ ийи чурттарның амыдыралчы эрге-ажыктарынга таарыштыр болгаш үстүнде айытынган сорулгаларны чедиишкиннинг шиитпирлээринге идиг берип турарын айытпышаан,

амгы Протоколга ат салырын шиитпирлээн болгаш боттарының төлээлетиргеннери кылдыр:

Совет Социалистиг Республикаларның Эвилелиниң Дээди Совединиң Президиуму—ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. А .Булганинны,

Финлянд Республиканың Президентизи — Премьер-Министр Урхо Кекконенни болгаш Камгалал Министри Эмиль Скугну — томуйлааннар,

олар чогуур хевирге болгаш долу чурумга кылдынган боттарының бүзүредир бижиктерин солушканының соонда дараазындагы чүүлдүң дугайын дугуржуп алганнар:

1 чүүл.

Найырал, кады ажылдажылга болгаш кайы-кайызынга дузалажыр дугайында Совет Социалистиг Республикаларның Эвилелиниң болгаш Финлянд Республиканың аразында 1948 чылдың апрель 6-да Москвага ат салдынган Керээниң күштүг болур хуусаазынга хамаарыштыр 8 чүүлдүң доктаалдарының өскерилгени-биле ол Керээ амгы Протокол күштүг болуп кирген үезинден эгелээш 20 чыл дургузунда күштүг болуп артар.

Бир эвес Дугуржуп турар Бедик Талаларның кайы бирээзи айыттынган хуусаа дөстурунуң бир чыл мурнунда, Керээден ойталавас болза, Керээ дараазындагы беш беш чыл доозулгуже чедир чыл бурунгаар Керээниң күштүг болурун соксадыр деп бодунуң бодалдыының дугайында бижимел сагындырыг кылбас болза, күштүг болуп хевээр артар.

2 чүүл.

Амгы Протоколду күштүг болдуруп бадылаар апаар болгаш бадылал бижиктерин солушкан хүнден эгелээш күштүг болуп кирер, ону Хельсинки хоорайга болдунар-ла шаа-биле кыска хуусаада чорудар.

Мону бүзүредип шынзыктырары-биле төлээлетиргеннер амгы Протоколга ат салган болгаш аңаа боттарының таңмаларын баскан.

1955 чылдың сентябрь 19-та Москва хоорайга ийи экземпляр кылдыр, тус бүрүзүн орус болгаш фин дылдарга тургускан, ийи текстиниң кайызы-даа бир дөмей күштүг.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң төлээлеткени-биле
Н. БУЛГАНИН.

Финлянд Республиканың Президентизиниң төлээлеткени-биле
УРХО КЕККОНЕН.
ЭМИЛЬ СКУГ.

Шериг-далай базазы Порккала-Удтуң девискээрин ажыглаарынга хамаарыштыр эргелериниден Совет Эвилелиниң ойталаарының болгаш ол девискээрден Совет Чепсектиг Күштерни үндүреринің дугайында Совет Социалистиг Республикаларның Эвилелиниң болгаш Финлянд Республиканың аразында

ДУГУРЖУЛГА

Совет Социалистиг Республикаларның Эвилелиниң Дээди Совединиң Президиуму болгаш Финлянд Республиканың Президентизи,

Совет Социалистиг Республикаларның Эвилелиниң болгаш Финлянд Республиканың аразында чаагай кожа-хелбээ харылзаалар таарымчалыг хөгжүп турарын болгаш оларның аразында кайы-кайызынга бүзүрежир чорук үргүлчү быжыгып турарын кичээнгейге албышаан,

найырал, кады ажылдажылга болгаш кайы-кайызынга дузалажыр дугайында Совет Социалистиг Республикаларның Эвилелиниң болгаш Финлянд Республиканың аразында 1948 чылдың апрель 6-да ат салдынган Керээ ийи чурттарның аразында найыралдыг харылзааларны улам ыңай хөгжүдеринге таарымчалыг байдалдарны хандырып турарын барымдалааш,

Совет Эвилели Финлянд Республиканың эрге-ажыктарынга уктуштур барбышаан, Порккала-Удтуң девискээрин арендалап алырынга хамаарыштыр Совет Эвилелинге тывыскан эргелерден хуусаа бетинде ойталаарын болгаш оортан бодунуң шериглерин үндүрерин болдунар аргалыг деп көргенин кичээнгейге алгаш,

амгы Дугуржулганы чарарын шиитпирлээн болгаш боттарының төлээлетиргеннери кылдыр:

Совет Социалистиг Республикаларның Эвилелиниң Дээди Совединиң Президиуму — ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. А. Булганинны,

Финлянд Республиканың Президентизи — Премьер-Министр Урхо Кекконенни болгаш Камгалал Министри Эмиль Скугну — томуйлааннар,

олар шыныг деп көрдүнген болгаш идегелдиг хевирге тургустунган боттарының бүзүредир бижиктерин солушкаш, дараазындагы чүүлдүң дугайын дугуржуп алганнар:

1 чүүл.

1944 чылдың сентябрь 19-та Москвага ат салдынган тайбынчыдылга дугайында Дугуржулганың 8 чүүлүнге дүүштүр Финлянд Республика баштай арендага дужааган болгаш Порккала-Удд чартык ортулуктуң девискээринге шериг-далай базазы тургузар кылдыр Совет Социалистиг Республикаларның Эвилелинге оларны 50 чыл хуусаа иштинде арендага дамчыдып бээрин, ооң соонда 1947 чылдың февраль 10-да Парижке ат салдынган Тайбың керээзиниң 4 чүүлүнде бадыткаан бүгү күргаг чер болгаш суг девискээрлерин ажыглаар база эргелеп башкарар бүгү эргелерден Совет Социалистиг Республикаларның Эвилели Финлянд Республикага ажыктыг кылдыр ойталап тур.

Ооң-биле кады сагындыртынган Тайбың керээзиниң 4 чүүлүнүң 2 пунктузун өзугаар Совет Социалистиг Республикаларның Эвилелинге магадылатынган Порккала-Удд чартык ортулукта демир оруктарның, сугнун, чазаглыг оруктарның болгаш агаар оруктарының харылзааларын ажыглаар бүгү эргелериниден, а ол ышкаш ынаар шөйген харылзаа чепсектерин ажыглаар эргелериниден Совет Социалистиг Республикаларның Эвилели Финлянд Республикага ажыктыг кылдыр ойталап тур.

2 чүүл.

Совет Социалистиг Республикаларның Эвилели 1 чүүлде сагындыртынган девискээрлерден бодунуң бүгү чепсектиг күштерин үндүрер болгаш ол девискээрлерни амгы Дугуржулганың бадылал бижиктерин солчур чорукту кылганының соонда үш ай дургузунда Финлянд Республиканың долу эргелиг эргелелинге дамчыдып бээр.

3 чүүл.

Совет Социалистиг Республикаларның Эвилели болза, 1 чүүлде көрдүнген девискээрлерни болгаш ында көрдүнген эт-хөренгини 2 чүүлде көрдүнген хуусаага чедир олар кандыг турар болдур ол-ла хевээрзин Финлянд Республикага дамчыдып бээр, олар, а ол ышкаш янзы-бүрү төделгелерден, үндүрүглерден, азы аренда үезиниң дургузунда Совет Социалистиг Республикаларның Эвилелинге, азы ооң ниитилелдеринге, каттыжышкыннарынга азы хамаатыларынга ажыктыг кылдыр тыптып келгени чадап чок өске-даа турун болгу дег таарымча чок чүүлдерден азы эргелерден хөстуг болур.

Ооң-биле кады Совет Социалистиг Республикаларның Эвилели казарма, чурттарга болгаш склад бажыңнарын, харылзаа объектилерин, порт дериглерин причалдары-биле база совет шериглерни үндүргениниң соонда ол девискээрге совет командылал черинин арттырып калыры Порккала-Удтуң девискээринге совет Таланың тутканы өске-даа тудугларны Финлянд Республикага халаска дамчыдып бээр.

4 чүүл.

2 чүүлде көрдүнген хуусаанның соонда 1 чүүлде көрдүнген девискээрлер Совет Социалистиг Республикаларның Эвилелиниң эргелелинге турганы-биле, азы ол девискээрлерни амгы Дугуржулга өзугаар Финлянд Республиканың долу эргелиг эргелелинге дамчыдып бээри-биле болдунган дедир эгидилге дугайында кандыг-даа негелдерни бот-бодунга кылбазын Дугуржуп турар ийи Талалар хүлээнип тур.

5 чүүл.

Амгы Дугуржулганы күштүг болдуруп бадылаар апаар болгаш бадылал бижиктерин солушкан хүнүнден эгелээш күштүг болуп кирер, ону Хельсинки хоорайга болдунар-ла шаа-биле кыска хуусаада чорудар.

Мону бүзүредип шынзыктырары-биле үстүнде адатынган төлээлетирикчилер амгы Дугуржулгага ат салган болгаш аңаа боттарының таңмаларын баскан.

1955 чылдың сентябрь 19-та Москва хоорайга ийи экземпляр кылдыр, тус бүрүзүнде орус болгаш фин дылдарга тургустунган, текстилериниң кайызы-биле бир дөмей күштүг.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң төлээлеткени-биле
Н. БУЛГАНИН.

Финлянд Республиканың Президентизиниң төлээлеткени-биле
УРХО КЕККОНЕН.
ЭМИЛЬ СКУГ.

ЧАЛЫЫ НАЗЫННЫҢ БАЙЫРЛАЛЫ

Аныяктарның бирги Москва фестивалынга миллион хире кижи киришкен

Москванын бирги фестивалы! Ол дээрге казас-чараш, омак-хөглүг байырлал болган!

Улуг хүнүү, сентябрьнын 18-зин бистиң Төрөөн чуртувустуң найыслалынын аныяктары үр-ле үениң иштинде сактып чоруурлар. Ырлар болган музыкалар кудумчуларга дыңналып турган. Бүгү стадионнарны, парктарны, садтарны, аныяк москвачыларның эргезинге берген турган. Аныяк оолдар болган кыстар найыслалдың бүгү-ле черлеринге боттарының күзелин ёзугаар өөрүшкүлүү-биле ойнап хөглеп турганнар: маргылдаалларга киржирин күзөннер боттарының күш-культуржу чедиишкиннерин көргүзүп, ырлажып, танцылап, конкурстарга болган өске-даа оюннарга киржип турганнар.

Маргылдаалар, концерттер болган улустуң хөглөөшкинин чаңгыс угда хоорайның аңгы-аңгы черлеринге боор турган.

Фестиваль Октябрь районга баштай эгелээн. «Пищевик» стадионунче угланган кудумчуларны туктар болган транспарантылар-биле аныяктар мурнундагы хүнүң кежээзинде-ле казстап шимеп эгелээннер. А эртен эрте чылыг, чырык күскү хүн хоорайны чайыннандыр чырыдын турда чыскаалганнарның колонналары шуужуп эртип турган. Байырлалдың хептерин кеткен мун-мун оолдар болган кыстар база күш-культуржулар кудумчуларны сыныштыпас кылдыр марштап эртип турганнар.

Эртенгиниң 11 шак турда хереллеңчек өңгүр-казас беш колонналар «Пищевик» стадионга уткужуп келгеннер. Олар стадионнуң ногаан шөлүн таварты парадтын марыжы-биле эрткеннер. А, каш минуталар эрткен соонда районнар аразының рекордтары дээш маргылдаалар эгелээн. Кажан студент К. Гулинга, хлеб заводунуң ажылчыны А. Грифоновка болган өске-даа спортсменнерге фестивальдың демдектерин тыпсып турда көрүкчүлер найыралдыг адыш часкаашкыннары-биле байырлап демдеглээннер. Дзержинский болган Коминтерна районнарның аныяктары Совет Армияның Төп Бажыңының паркынга ойнап хөглөөннер. Алдынналчак эрте күстүң хевири кире берген аллеяларны таварты бөлүк-бөлүк аныяк ажылчыннар болган албан-хаакчылар, студентилер болган школачылар база күш-ажыл күрлавырларның өөреникчилери эртип турганнар. «Экии, аныяк чалыы назын, найырал болган тайбын»!—деп транспарантыда бижээнин кижи бүрүзү номчуп турган.

Концерттернин, маргылдаалардың болган ужуражылгаларының эгелээн дугайында дыңнадыгны бүгү парктыг дургаар радио дамчыдыпкан. ССРЭ-ниң эртемнер Академиязының төөгү институдунуң аспирантызы В. Малькованың ырлаанын, школа назы четкелектериң башкыларын белеткээр училищениң өөреникчизи Л. Ежованың ленталыг кыдат танцыны ойнап күүсеткенин болган ССРЭ-ниң Күрбанкызының баштаар черинин бот-тывынгыр уран-чүүл коллективинин көргүскен оюннарын көрүкчүлер улуг сонуургал-биле көргеннер.

Ол хүн 200 мун москвачылар Ленин, Киров, Фрунзе районнарының аныяктарының культураның болган дыштанылганын М. Горький аттыг төп паркынга болган байырлалынга киришкеннер. Москва хемнин эринге улуг бал-танцы, ногаан театрга ырның байырлалы болган. Төрөөн чуртунуң дугайын, Коммунистиг партияның дугайын, совет чуртка чурттаар болган ажылдаар азс-кежиктиң дугайында аныяктар ырлажып турганнар.

Хүндүскүнүң 2 шак турда мун-мун көрүкчүлер «Динамо» стадионунуң олуттарын долдур олурупканнар. Ол хире хөй улус аңаа чүгле ең улуг спорт болуушкуннарының хүннеринде ынчаар чыглып турар. Москва фестивалының спорт байырлалы шак-ла ындыг болуушкун болганы ол.

Байырлал күш-культуржуларның парады-биле эгелээн. Колонналарның бажынга комсомолдуң Москва хоорай организациязының кызыл хилиң тугу кинскип чораан.

ВЛКСМ Москва хоорай комитединиң секретары М. Давыдов байыр чедирип чүве чугаалаан. Фестивальдың чемпионунуң адын чедип алыры дээш болгулаан маргылдаалардың түңнелериниң дугайын ол түңнеп айыткан. Москванын аныяктарының фестивалы чыл бүрү чаңчыл болуп эрткен турар. Фестиваль аныяк москвачыларның күш-ажылчы идепкейинге, спорт болган бот-тывынгыр уран-чүүл талазыбиле оларның чедиишкиннеринге дузалаар арганы бээр. Совет Эвилелиниң Гимнизинин аялгазының аайы-биле байырлалдың түгү хөлбенейдир кинскип турган.

Москва хоорайның 800 чыл болган оюн таварыштыр Моссоветтиң доктаадып турганы шаңналы дээш чыл бүрүде болур черже күш-культуржулар парадының соонда көрүкчүлериниң кичээнгейи ынаар угланы берген. Чиик атлетиканың күш-культуржулары «Динамо» стадиондан дашкаар чорупканнар. Ынчаарда Москва ең-не улуг стадион ышкаш апарган. Үс-үс мун чурттакчылар спорт маргылдааларын улуг сонуургал-биле хайгаарап көрүп турганнар. ССРЭ-ниң Камгалал Министерствозунуң Төп спорт клубунуң командазы маргылдаага тиилелгени чедип алган.

Спортчу байырлал үргүлчүлеп-ле турган. «Аныяк пионерлер» стадионунуң спорт школазының акробаттарының көргүскени спорт оюннарын көрүкчүлер диңмиттиг адыш часкаашкыннары-биле демдеглеп байырлааннар. Тамара Севастьянованың, Женя Новичкованың, Таня Наущеванын, ең бичии акробаттар Коля Голубушкиниң, Боря Королевтуң болган өске-даа бичии ургларның көргүскен оюннарын мун-мун москвачылар магадап сонуургааннар. Фехтовальщиктер, циркте училищезинин студентилери, күш-культураның Сталин аттыг институдунуң гимнасчылары, чиик атлетиканың ойнакчылары «Спартак» нинтилелдиң (өттүндүр ойнаар составы) болган Москванын аныяктарының чыынды командазының бут-бөмбүкчүлери аныяк акробаттарның орнун солааннар... Стадионнуң олуттарынга органнар чүгле көрүкчүлер эвес. Оларның иштинден дыка хөй аныяктар командалар аайы-биле гимнастиканың нарын эвес хевирлерин көргүзүп, байырлалдың киржикчилери болганнар.

Спортчу байырлал дыка хөй шактар иштинде үргүлчүлеп келген.

Найыслалдың стадионнарынга болган парктарынга болган аныяктарның бирги Москва фестивалынга миллион хире оолдар болган кыстар киржип эрткен.

(СЭТА).

НЕВАНЫҢ МАШИНА ТУДУГЖУЛАРЫНДА

ЛЕНИНГРАД. Боттарының бүдүрүлгелериниң чаа беш чыл планнарының төлевилелдерин ажылдап кылырынга Ленинградтың машина тудукчулары идепкейлиг киржип турар.

Ленин аттыг Нева заводунуң машина тудукчулары заводтуң перспективтиг хөгжүлдезинин төлевилелин чогаадып кылган. Алдыгы беш чылдың төнчүзүнде машиналар бүдүрүп үндүрерин бо чылдың деңнели-биле дөмейлээрге барык 2,4 катап көвүдеирин коллектив планнап турар. Ынчаарга продукцияның номенклатурунга улуг өскерилгелер кылыры көрдүнүп турар. Бүдүрүп үндүрер машиналарның аразында күжү дөмей бус машиналары-биле дөмейлээрге оттулар чүүлду ийи катап эвээш хереглээр, ең-не камналгалыг—газ турбиналары бирги черни ээлээр ужурлуг. Газ турбиналарының тудуушкунунуң эгези салдынган. 1960 чылда бо тургузуларның ниити күчүзү 1955 чылдың деңнелин 18 катап ажар.

Оон-даа артык камналгалыг чүве болза, бус турбиналары болур. Конструкторларын чогаадын кылган болган келир чылда бүдүрүп үндүреринге төлевилээн чаа чүүлдер көрдүнген. Баш бурунгаар санатынганы-биле алырга, дериишкиннерни 30—40 хуу катап чаартканы, хөй күш кирер ажылдарның автоматчыдылгазы болган механизациязы ол-ла хемчээлдиг бүдүрүлге шөлдериниң продукцияны ийи катап хөйнү алыр болган күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бүдүн чартык катап көдүрер арганы берип турар.

(СЭТА).

Механика цехтериниң хөй-хөй бүдүрүлгечилериниң саналы дериишкиннерни эки ажыглаар дугайында сагыш салышкын-биле сиңниккен. Участок начальниги В. Борисов, токарь И. Козлов болган өскелер продукция алырын көвүдеиринге бүдүрүлге шөлүн ажылдаарын канчаар экижидерин сүмелээннер. Заводтуң дарганнары технологтуг чорудулгаларны экижидериниң талазы-биле 20 ажыг хемчегларни төлевилээн.

Болдунар аргаларның бүгү талалыг үчёдүнүң түңнелинде Неванын машина тудукчулары заводтуң перспективтиг хөгжүлдезинин төлевилелин чогаадып кылган. Алдыгы беш чылдың төнчүзүнде машиналар бүдүрүп үндүрерин бо чылдың деңнели-биле дөмейлээрге барык 2,4 катап көвүдеирин коллектив планнап турар. Ынчаарга продукцияның номенклатурунга улуг өскерилгелер кылыры көрдүнүп турар. Бүдүрүп үндүрер машиналарның аразында күжү дөмей бус машиналары-биле дөмейлээрге оттулар чүүлду ийи катап эвээш хереглээр, ең-не камналгалыг—газ турбиналары бирги черни ээлээр ужурлуг. Газ турбиналарының тудуушкунунуң эгези салдынган. 1960 чылда бо тургузуг-домен компрессорун хөделдирер турбина болур. Оон күчүзү 18 мун киловатт, ам үндүрүп турарынга дөмейлээрге 4 мун киловатт хөй болуп турар. Турбинаның күчүзүн ынчалдыр улгаттырганы болза, чаа турбинаның деңзизи ийи катап эвээш болур.

Болбаазырангай машиналарны хөйү-биле тудуп кылырда технологияда чүс-чүс станоктарны эде чаартырында чугула чаа чүүлдер көрдүнген. Баш бурунгаар санатынганы-биле алырга, дериишкиннерни 30—40 хуу катап чаартканы, хөй күш кирер ажылдарның автоматчыдылгазы болган механизациязы ол-ла хемчээлдиг бүдүрүлге шөлдериниң продукцияны ийи катап хөйнү алыр болган күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бүдүн чартык катап көдүрер арганы берип турар.

(СЭТА).

Бүгү культураларның дүжүдүн бүрүн ажаап алыр

Күрүнеге тараа дужаалгазы үргүлчүлеп турар

ЧАА-ХӨЛ (Телефон-биле). Чаа-Хөл району (СЭКП райкомунуң секретары эш Бегзи, райкүүском даргазы эш Арандол) бо чылдың сентябрьның 18-те тараа дужаарының күрүне планын 102 хуу күүсеткен. Күрүнеге тараа дужаалдазы районда үргүлчүлеп турар.

Механизаторлар хүлээлгезин күүсеткен

СЭКП Төп Комитединиң июль Пленумунуң шиитпирин күүсетпишаан, партияның XX съездизинге алдар болдурган социалистиг чарышка алган хүлээлгелерин Тес-Хем МТС-тиң механизаторлары чедиишкинниг күүседип турар.

МТС-тиң Эрзин, Тес-Хем районнарның колхозтарында ажылдап берип турар механизаторлары колхозчу ажыл-ишчилер-биле дүжүт ажаап алыышкынын кыска хуусаада чидириг чокка чоруткаш, колхозтарның тараа дужаарының күрүне планын, МТС-тиң колхозтарга ажылдап бергенинге натура төлевирин хуусаа бетинде санажырын колхозтарга хандырган.

Тес-Хем районнуң улгаттыр каттыштырган Ленин аттыг колхозунда ажылдап турар комбайнерлер эштер Козырев «С-6» деп комбайн-биле 300 га тараа ажаар тургаш, 340 ганы ажаап, хүн нормазын 150 хуу, Кодан-оол «С-4» деп комбайн-биле хүнде 8 га черниң тараазын ажаар тургаш, 16 га чедирип, хүн нормазын 200 хуу күүседип турар. Калинин аттыг колхозта комбайнер эш Боронский «С-4» комбайн-биле 200 ганы кезер тургаш, 250 ганы кезип, хүн нормазын 190 хуу күүседип турар. Эрткен чылын Тес-Хем районнуң колхозтары га бүрүзүнден ортумаа-биле 6 центнер дүжүт ажаап алган болза, бо чылын 14 — 15 центнерни алганнар.

С. СЫГЫРТАА.

Дүжүт ажаап алыышкыны чүге хожудап турарын

СЭКП ТК-ның январь Пленумунуң шиитпирлерин күүседир дээш демисешишаан, Өвүр районунуң «Торгалыг» колхозунуң колхозчулары бо чылдың часкы тарылга кампаниязын агротехниктиг негеледер ёзугаар чоруткан. Оон түңнелинде ам колхоз 103 га кызылтастын гектар бүрүзүнден ортумаа-биле 12 центнер, 140 га арбайның гектар бүрүзүнден ортумаа-биле 14—16 центнер дүжүттү ажаап ап турар.

Колхоз бо чылын ең баштай-ла 10 га кукуруза тараан. Оон дүжүдү багай эвес болган. Кукурузаның 24 тонна ногаан массазы силостатынган.

Колхоз бо чылын картофельден, ногаалардан база турнепстен эки дүжүттү алган. Ам колхоз ногаа аймаан бодунга ажаап ап, садыглап турар. Элээн хөй колхозчулар боттары картофельди база тараан болган оон дүжүдүн ажаап алганнар.

Дүжүт ажаап алыышкынының талазыбиле хову бригадазында хүн нормазын ажыр күүседип турар мурнакчы колхозчулар бар. Аппараттыг сиген машиназы-биле тараа кестирип турар Т. Болат-оол хүнде 4 га тараа кестирип турган, 1,5 ганы кестирип турар. Ол ышкаш тараа сөөртүкчүзү Т. Чимба, сноп баглап турар М. Анайбан, Белек-оол, Доржу, Бидии олар хүн нормазын 150 хуу чедир күүседип турарлар.

Дүжүт ажаап алыышкынының талазыбиле чамдык чедиишкиннер бар болза-даа, бистиң ажылывыста улуг четпестер бар. 30 га чиңгетараа, 10 га арбай суттарылга чорутпаанындан каткан. Дүжүт ажаап алыышкынында чидириглер улуг болуп турар. Колхоз баштаар чери колхозта бар курлавырларны, ылаңгыя дүжүт ажаап алыышкынынче күш-ажылы кылып шыдаар бүгү колхозчуларны четче организаставаан. Мынчангаш дүжүт ажаап алыышкыны узамдыгып турар.

Дүжүт ажаап алыышкынының хожудап турарының кол чылдагааны болза, Чадаана МТС-тиң Өвүр районда трактор бригадазының багай ажылдап турарында болур. Бригаданың «Торгалыг» болган «Совет Тываның беш чылы» колхозтарже чоруткан чаңгыс комбайнының безин септелгези белен эвес болган. Комбайн чаңгыс хүн ажылдаап-ла үрелген болгаш 10 хонук иштинде ажыл чок турган. Комбайнның чамдык кезектерин колхозтуң чүүк машиналарының кезектери-биле селип тургаш ажылдадыр ужурга таварышкан. Районнуң өске-даа колхозтарында байдал база-ла шак ындыг болуп турар. Трактор бригадазының бригадири эш Заполотский ажылды башкарар туржук, үргүлчү арагалаарынга, Чадаанаже чанатаарынга өйлешкен. МТС-тиң чайгы, күскү чер аңдарылгазының үезинде чоруткан тракторлары үргүлчү үрелип келген. Чижээ, бистиң колхозка чайгы чер аңдарылгазының үезинде 150 гектар чер аңдарар планнын тургаш, 57 гектарны аңдарган. Күзүн аңдарза чогуур 200 гектар черниң чаңгыс-даа гектары аңдартынмаан. Сөөлгү хүннерде МТС колхозтарны бензин-биле хандырарын үзүктелдирген. Ынчангаш олда комбайн база катап ажыл чок турар ужурга таварышкан.

Өвүр районда трактор бригадазында байдал мындыг турда-ла, Чадаана МТС-тиң директору эш Толпин оон-биле эптелгеш, ол ажылдарны хүн-бүрү удуртур ужурлуг.

Партияның Төп Комитединиң июль Пленумунуң директиваларын удуртулга болдургаш, ажылчы чоннарны техниктиг депшилге дээш демиселче мөөнневишаан, партия организациялары чогаадыкчыларның эгелээшкиннеринге, бүгү ажылчыннарның болгаш тускай эртемниглериниң сүмелеринге дыңнангыр болур, мурнакчы конструкторларының болгаш технологтарның, чаартыкчыларның болгаш чогаадыкчыларның, мастерлериниң болгаш бригадирлериниң үнелиг саналарын чогуур өйүнде деткиир, бүдүрүлгелериниң коллективтерин эртемниң болгаш техниканың чаа бедиктерин шиңгээдип алырыынче көдүрер ужурлуг.

Социалистиг үлетпүрүнүң Коммунистиг партияны долгандыр сырый каттышкан ажылдакчылары бистиң Төрөөн чуртувустуң күчү-шыдалын быжыглаарының болгаш совет улустуң чаагай чоруун бедиериниң эрге-ажыынга улус ажыл-агыйының бүгү адырларын улам ыңай көдүрер дээш могат-шылаг чок демисежирлер.

(«Правданың» сентябрь 17-деги мурнуку үүлү).

Области тараа дужаалдазының медээзи

1955 чылдың сентябрь 20-де (хуу-биле)

Кызыл	151,2
Каа-Хем	144,8
Бии-Хем	142,4
Эрзин	126,5
Өвүр	123,3
Тес-Хем	112,6
Чаа-Хөл	104,3
Сүт-Хөл	103,3
Чөөн-Хемчик	103,2
Барыын-Хемчик	103,2
Бай-Тайга	101,8
Таңды	90,0
Улуг-Хем	87,9

—⊙—

Мал кыштагладыышкынынга белеткел

КЫЗЫЛ-ЧЫРАА. (Телефон-биле). Мал ажылының ең-не харыысалгалыг үеви кыжын болур. Бо талазы-биле белеткелди Чөөн-Хемчик районда Ленин аттыг колхоз багай эвес чорудуп турар. Колхоз баштаар черинин даргазы эш Дүдерааның редакцияга дыңнатканы болза:

— Бистиң колхоз бо чылын ниитизи-биле 2 мун шээр мал кирер дөрт чаа кажааларны тутпушаан, эрги 28 кажааларны септээн. Ол ышкаш мыйыстыг бода малга 40 инек кирер кажаанын тулуу доозулган, а амгы кылдынып турар 50 инекке саман тулуг база удавас ажыглалга кирер. Сүт-бараан фермазының эрги 6 кажааларының даштыкы септелгези бүткен, ам иштин арыглап, таарыштыр кылып турар.

Малга четчир, эки шынарлыг чем кышкы үеде чугула негелделиг болур. Ленин аттыг колхоз бо чылын 600 тонна силос салыр планныг, а херек кырында 603 тоннаны шыгжап алган. Бөдүүн чемнерге 870 тонна сиген, 40 тонна саван ажаатынган. Мал үргедип болур хире шынаада белеткетинген 26 сараатларны шуптузун кажаалап алган, амгы үеде хемнерде болгаш кыштагларда сигеннерни кажаалаарын организастап турар. Мал чеми белеткээр ажылды колхоз баштаар чери улам күштелдирип турар.

Чайгы семиртилгени эки организастаар чорук малдың күштүг чыл ажарынга болгаш продуктуну бедиреринге биче эвес ужур-дузалыг болур. Шээр малдың деңкезин—тайгага чайлаан 3800 хөй болган өшкү бо чылын дыка эки семирээн, а иштики одарга чайлаглатканнары оон база куду эвес күштүг болган. Колхозтуң мыйыстыг бода болгаш чылгы малы база ортумактан өрү деңнелге семирээн.

Чайгы семиртилгени эки организастаар чорук малдың күштүг чыл ажарынга болгаш продуктуну бедиреринге биче эвес ужур-дузалыг болур. Шээр малдың деңкезин—тайгага чайлаан 3800 хөй болган өшкү бо чылын дыка эки семирээн, а иштики одарга чайлаглатканнары оон база куду эвес күштүг болган. Колхозтуң мыйыстыг бода болгаш чылгы малы база ортумактан өрү деңнелге семирээн.

Партияның XX съездизинге күш-ажылчы белектиг ужуражыры дээш калбарган социалистиг чарыш колхозту малчыннарны улам сорук киргген. Ниитиниң малын менди, күштүг кыштагладырынга белеткел улам күштелген.

—⊙—

Күскү чер андарылгазының планын күүседир дээш

Каа-Хем районнуң Сарыг-Сеп МТС-тиң эш М. Черновка баштаткан трактор бригадазы СЭКП-ниң XX съездизинге төлептиг ужуражыры-биле алган хүлээлгелерин чедиишкиннинг күүседир дээш күженишкиннинг ажылдап турар. Бригада «Сталинчы орук» колхозтуң 750 гектар күр черин андарган болгаш күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн дыка бедиткен.

Механизаторлардан эш А. Миковтуң трактор агрегады хүн-бүрүнүң ажыг нормазын 150—175 хуу күүседип келген болгаш сезон иштинде 600 килограмм кывар үүлду камнап алган.

И. САМУШКИН.

—⊙—

Колхозтуң чолаачызы

Чаа-Хөл районнуң Сталин аттыг көдөө ажыл-агый артелиниң чолаачызы Н. Жуков бодунуң хүлээнген ажылында эки ажылдап турар.

Эш Жуков үр ажылдап келген болгаш колхозтуң тудуг суурун сайзырадыр херекке ак-сеткилдиг ажылдап, тудуг материалдарын үзүктел чокка сөөртүп турар. Эш Жуковтуң киржилгези-биле 5 чылдың дургузунда 30 ажыг чурттарга бажынын тутканы. Малдың база куштуң чаңгыс аай хевирлиг 11 үлегерлиг кажааларын тутканы.

Ам Суглуг-Адырдан колхозтуң тудуг материалдарын сөөртүп, хүн нормазын 150—200 хуу күүседип турар.

Н. БЕГЗИ.

Массаларның чогаадыкчы инициативазының чайыннанчак илерээшкини

Бистиң чуртувустуң социалистиг экономиказы күчүлүг чаа көдүрлүүшкүнде турар. СЭКП ТК-ның июль Пленумунуң шиитпирлеринге хей-аът кирген совет кижилер үлетпүрге болгаш бүгү улус ажыл-агыйынга улам ыңайгы техниктиг депшилге дээш туруштуг демисежип, коммунистиг тургузуушкунга боттарының чедиишкиннерин көвүдедип турар.

СЭКП-ниң XX съездизинге алдар болдурган социалистиг чарыш бүгү чуртта хүн-бүрү калбарып турар. Совет кижилер съездиге ужуражыышкынны бистиң Төрөөн чуртувустуң алдары дээш күш-ажылчы эрес-дидим чоруктар-биле демдеглээрин оралдажып турарлар. Массаларның бүдүрүкчү идепкейиниң үүктел чок өзүлдези болза, Коммунистиг партияның миллион-миллион ажылчы чоннарны чогаадыкчы тургузуушкунче көдүргениниң, бистин улузувуста бар төттүнмес талантыларны болгаш салым-чаланнарны хайындырганының, үлетпүрүнүң болгаш көдөө ажыл-агыйының мурнакчы чаартыкчыларының канчаар-даа аажок хөй саниыг армиязын, социалистиг бүдүрүлгениң удуртукчуларының болгаш организакчыларының кадрларын кижизиткениниң түңнели болур.

Совет улус—чаа амыдыралдың тургузукчузу. Оон өзүп турар идепкейи социалистиг күрүнениң бүгү тургузукчу ажылчорудулгазында, ажыл-агый болгаш культура тургузуушкунунуң участок бүрүзүнде чайыннанчаа-биле илереп турар. Совет кижилериниң төттүнмес чогаадыкчы инициативазының көскү херечизи болза ам чурттуң хөй-хөй бүдүрүлгелериндe калбарган алдыгы беш чыл планының төлевилелдериниң чугаалажыышкыны болуп турар. Чурттуң эрге-ажыктарының болган ажылдакчылары четнес кичээнгей салып турар, ол чорук планнаашкынга улуг ышкындырыгларга чедирип турган.

Ындыг таварылгаларда планнарны колдуунда бүдүрүлгелериниң эрткен чылдарда ажылының дугайында отчёт-статистиктиг медээлерге үндезилеп бүдүрүлгелериниң бүдүрүлге күчүлериниң санаашкыннарын база бүдүрүп үндүрүүшкүнү көвүдедириниң курлавырларын илередирин кичээнгейлиг анализтевейн болгаш хынавайн тургузуп турган. Планнарга мурнакчы техниканы болгаш депшилгелиг технологияны, бүдүрүлгени организастаарының чаа методтарын нептередирин үргүлчү эвес көрүп турган, ол чорук күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн өстүрүнин, продукцияның бот-үнезин чиигедириниң болгаш бүдүрүп үндүрүүшкүнү көвүдедириниң курлавырларын чедир ажыглавазынга чедирип турган.

Планнарны тургузарының практиказын экижидери болгаш сайырангайжыдары чугула деп партия болгаш чазак санап турар. Үлетпүр адырларының аайы-биле күрүне планнары шуут-ла бүдүрүлгелерге баш удур ажылдап кылдынган планнарга үндезилетинип тургустунган турар ужурлуг. Ол планнарга бүдүрүлгелериниң бүдүрүкчү арганарын болгаш курлавырларын өөренип көрген турары чугула. Планнар тургузуушкунунга ажылчы чоннарның чогаадыкчы идепкейин болгаш инициативазын долузу-биле ажыглаар төлөөде партия болгаш профөвилел организациялары, бүдүрүлгелериниң инженер-техниктиг ажылдакчылары болгаш чаартыкчы ажылчыннары киришкен турар ужурлуг.

Чоокта чаа «Правдага» парлатынган Москванын Орджоникидзе аттыг станок тудуушкун заводунга алдыгы беш чыл планының төлевилелин чугаалажып турганының дугайында материалдар боттарының бүдүрүлгелериниң хөгжүлдезинин перспективтиг планнарын ажылдап кылырынга ажылчыннарның болгаш тускай эртемниглериниң калбак массаларының киржилгези кайы хире кайгамчыктыг дузаны чедирип турарын тодаргайы-биле көргүскен.

Заводка алдыгы беш чыл планын тургузар талазы-биле бүгү ажылдың үндезини болза, үлетпүрнү улам ыңай көдүрер, техниктиг депшилге болгаш бүдүрүлгени организастаарын экижидер сорулгалар дугайында СЭКП ТК-ның июль Пленумунуң төөгүлүг шиитпирлери болган. Анаа дүүштүр Москванын Орджоникидзе аттыг станок тудуунуң заводунуң ажылдакчылары бо чылын автоматтыг шугумнар бүдүрүп үндүрерин ийиден ажыг катап улгаттырар, а оон соонда оларны бо чыл-биле деңнээрге, үш катап хөйнү бээрин хүлээнгеннер. Бүдүрүлгениң ажылдакчылары чаа, ең болбаазырангай модельдерни, автоматтарны бүдүрүп үндүрерин шиңгээдирин болгаш элээн станоктарның каш тускай модельдерин кылырын шиитпирлээн.

Алдыгы беш чыл планының төлевилелдерин ажылдап кылыры чурттуң хөй-хөй бүдүрүлге черлериниң чорутунуп турар. Чаа беш чыл планынга боттарының ажылының перспективаларын Москванын—Сталин аттыг автомобиль, «Кадыыр болгаш Маска» металлургия заводтарының, Харьковтуң «Шахтёрнуң чырыы» заводунуң, Магнитогорскиниң Сталин аттыг металлургия комбинадының болгаш чурттуң өске-даа бүдүрүлге черлериниң коллективтери чоокку хүннерде чугаалажып көрген. Алдыгы беш чыл планын тургузарынга миллион-миллион ажылчы чоннарның киржилгези бүдүрүлгениң иштики курлавырларын илередип тыварынга арганы берип, социалистиг үлетпүрүнүң бүгү адырларын улам ыңай күчүлүг көдүрериниң эрге-ажыктарынга оларны ең эки ажыглаарынга дузалап турар. Ажылагый удуртукчуларының, партия, профөвилел болгаш комсомол организацияларының сорулгазы болза, ажылчыннарның база тускай эртемниглериниң бүгү үнелиг сүмелери болгаш саналдары чүгле бүгү талалыг өөренип көрдүнген турарын эвес, харын-даа амыдыралга саадал чокка шиңгээтинерин чедип алыры болур, ол чорук бешки беш чылдың даалгаларын улам чедиишкиннинг күүседирин болдурар болгаш алдыгы беш чыл планының сорулгаларын ең эгезинден тура үре-түңнелдиг шиитпирлээринге эки байдалдарны тургузар.

Бүдүрүлге черлеринге алдыгы беш чыл планының төлевилелин ажылдап кылыры — күрүнениң канчаар-даа аажок улуг чугула херээ. Партия организациялары СЭКП ТК-ның июль Пленумунуң салган сорулгаларын чедиишкиннинг шиитпирлээринче, Коммунистиг партияның XX съездизинге төлептиг ужуражыр дээш социалистиг чарышка бүдүрүлгелериниң коллективтериниң алган хүлээлгелерин үлегерлиг күүседиринче массаларның чогаадыкчы идепкейин угландырбышаан, ол ажылды хүн-бүрү удуртур ужурлуг.

Партияның Төп Комитединиң июль Пленумунуң директиваларын удуртулга болдургаш, ажылчы чоннарны техниктиг депшилге дээш демиселче мөөнневишаан, партия организациялары чогаадыкчыларның эгелээшкиннеринге, бүгү ажылчыннарның болгаш тускай эртемниглериниң сүмелеринге дыңнангыр болур, мурнакчы конструкторларының болгаш технологтарның, чаартыкчыларның болгаш чогаадыкчыларның, мастерлериниң болгаш бригадирлериниң үнелиг саналарын чогуур өйүнде деткиир, бүдүрүлгелериниң коллективтерин эртемниң болгаш техниканың чаа бедиктерин шиңгээдип алырыынче көдүрер ужурлуг.

Социалистиг үлетпүрүнүң Коммунистиг партияны долгандыр сырый каттышкан ажылдакчылары бистиң Төрөөн чуртувустуң күчү-шыдалын быжыглаарының болгаш совет улустуң чаагай чоруун бедиериниң эрге-ажыынга улус ажыл-агыйының бүгү адырларын улам ыңай көдүрер дээш могат-шылаг чок демисежирлер.

(«Правданың» сентябрь 17-деги мурнуку үүлү).

КӨДЭЭ АЖЫЛ-АГЫЙ ҮНДҮРҮҮН ОНААР ПРАКТИКАДА ЧЕТПЕСТЕРНИ УЗУТКААР

Көдээ ажыл-агый бүдүрүлгезин улам ыңай көдүрерин болгаш көдээнин ажылыншчилериниң орулгазын өстүрерин хандырарына көдээ ажыл-агый үндүрүүнүң дугайында чаа хоойлу канчаар-даа аажок улуг рольдуг болган. Ол болза, ажылчы чоннарның материалдыг амыдыралын улам чаагайжыдарынче, колхозтарны организас, ажыл-агый талазы-биле бызыглаарынче угланган партияның болгаш Казактың доктаамал сагыш салыышкынының база бир көргүзүү болур.

Ажыл-агый бүрүзүнүң хуу ажыглаанда турар участоктуң кандыг-даа культура-биле эжелээни ылгал чокка чер участогунуң гектарының бир үсчүүнден көдээ ажыл-агый үндүрүүн онаар.

Үндүрүгүү ынчаар онаар чорук колхозчуларга болгаш күрүнеге үнелиг болгаш дыка ажыктыг культураларны таныр коңдан чоогунуң участоктарын эки ажыглаарынга идиг берип турар.

Көдээ черлерде чурттап турар колхозчуларның болгаш өске-даа хамаатыларның хуу ажыглалында турар бүгү үзүн маллар (ачыгар, инектер, хойлар, өскүстер, хаваннар болгаш өске-даа) үндүрүг онаалгазындан хосталган.

Көдээ ажыл-агый үндүрүүнүң түңү ам коңдан чаныңа участогунуң үгле хемчээлинден болгаш гектарның үстүн бирээзинин үндүрүүнден хамааржыр.

Көдээ ажыл-агый үндүрүүн онаарының системазын өскерткени көдээ ажыл-агыйның колхозчуларның болгаш өске-даа хамаатыларның ажыл-агыйларындан үндүрүүнүң хемчээлин кызырган болгаш оонбиле чоннуң хууда дузалаар ажыл-агыйын хөгжүдеринге сонуургалды бедиткен. Бир эвес 1952 чылда бистин областа көдээ ажыл-агый үндүрүүнүң түңү 2.172 мүң рубль турган болза, 1955 чылда иниитизи-биле 654 мүң рубль санатынган.

Үндүрүгүнүң ниити чигелдезинден ангыда ажыл-агыйларның чамдык категорияларынга улуг чигелделерни тывыскан.

Боттарының өг-бүле кежигүннериниң составында күш-ажылы кылын шыдаар кижилер чок назылап кыраан колхозчуларның болгаш хуу ажылдыгларның бүгү ажыл-агыйлары оларның хууда ажыглалында турар ажыл-агыйның хемчээли чаныан чокка көдээ ажыл-агый үндүрүүнден бүрүн хосталыр.

Шериг албанныгларның база ол ышкаш дайынның болгаш күш-ажылының инвалидтериниң өг-бүлелериниң ажыл-агыйларынга түскай чигелделерни доктаатган. Бо ажыл-агыйлар өг-бүледе ажыл кылын шыдаарлардан хамаарыштыр үндүрүг төлээлеринден бүрүн хосталыр ийикпе азы үндүрүүнүң 50 хуузун чигедир.

Бистин областа 1955 чылда 247 ажыл-агыйлар чигелделерни алган, оларның төлээр үндүрүү 12.202 рубль болур.

Чамдык чигелделер улус ажыл-агыйының чамдык адырларын хөгжүдеринге ыңыг бээр сорулгалыг болуп турар. Бо чигелделерни ап турарлар болза, хөмүр даш болгаш даг-руда бүдүрүлгелеринде чер адаанда ажылдап турарлар, ыяш белеткелиниң, ыяш салдадырының бүдүрүлгелериниң ажылдакчылары, организастыг ажылда-биле ыяш белеткелеринде ажылдап турар колхозчулар, агрономнар, зоотехниктер, башкылар, эмчилер, машина-трактор болгаш түскай станцияларның инженер-техниктиг ажылдакчылары.

Сууржуң чуртталгага шилчээн көшкүн арат ажыл-агыйлар сууржуң байдалга шилчээн соонда үш чылдың дургузуунда көдээ ажыл-агый үндүрүүнден бүрүн хосталыр.

1955 чылдың чазынында доктаатынган чигелделерни хереглеп чорутканының түңнелинде 87.252 рубльдиң көдээ ажыл-агый үндүрүү онаатынган азы санатынган үндүрүүнүң түңүнүң 13,3 хуузу болур. Оон-биле чергелештир колхозтарга күш-ажылдың сагылга-чурумун үреп турар колхозчуларның ажыл-агыйларынга үндүрүг төлээлерин хоойлуда онзалап айтыкан. Эрткен чылын кандыг-даа чылдаан чокка колхозка күш-хүннериниң минимумун өг-бүленің чамдык кежигүннери ажылдап албаан колхозчуларның ажыл-агыйларынга үндүрүг төлевирин 50 хуу улгаттырып төлетирери доктаатынан. 1955 чыда бистин областа күш-хүннериниң доктааткан минимумун кандыг-даа чылдагаан чокка ажылдап күүсетпээн колхозчуларның 585 ажыл-агыйларынга көдээ ажыл-агый үндүрүүн улгаттырып төлетирген.

Көдээ ажыл-агый үндүрүүнүң дугайында чаа хоойлуну боттандырганының эки талалыг түңнелдерин демдеглевишаан, бо хоойлуну боттандырып чорудар үезинде областың чамдык районнарында болдурган дүтестерни ыыттавайн эртип болбас.

Көдээ ажыл-агый үндүрүүн хоойлуга таарыштыр шын санап онаары хамыктың мурнунда чер ажыглалын корум-чурумнуг тургусканындан, көдээ Советтериниң ажыл-агый дептерлери түс-түс ажыл-агыйның хемчээлиниң дугайында, өг-бүленің составының, малдың санының дугайында медээлер тода бижитингининден хамааржыр.

Чер ажыглалының талазы-биле корум-чурумну тургузар болгаш көдээ Советтериниң ажыл-агый дептерлеринде база колхозтарның чер ажылының көктеглиг дептерлеринде бижидилгелерни тодаргайлаар сорулга-биле ажылчы чоннар депутаттарының область Совединиң күүскому элээн хемчегларни ап чоруткан. Ындыг болза-даа, облкүүскомнуң ол ап чоруткан хемчеглерни чамдык көдээ Советтер амыдырал кырынга оожум чорудуп, дыка четпес күүседи турар.

Колхозчу өрегелериниң дыка хөйү хуу ажыглалдың коңдан чоогунуң чер участоктарын албайн турар. Чижээ, Каа-Хем районунга көдээ ажыл-агый үндүрүүн онаап турар үеде 950 колхозчу өрегелер бар турган болза, оларның үүгле 449-зу чер участоктарын алган, Барыын-Хемчик районга 427 ажыл-агыйларга чер участоктарын тускайлап берген, ынчаарга 1627 колхозчу ажыл-агыйларга коңдан чоогунуң чер участоктары чок болуп турар.

Ындыг байдал Таңды районда база бар, 1042 колхозчу ажыл-агыйлар чер участоктарлыг болуп турар.

Чамдык көдээ Советтерде ажыл-агый дептерлери четпес байдалда турып турар, ажыглалдыг черлериниң хемчээлинин дугайында тодаргай саннар болгаш тус-тус ажыл-агыйларның экономиказын характерлеп турар өске-даа көргүзүүлер ол дептерлерде илеретинмейн турар.

Чамдык колхозтарда чер ажылының көктеглиг дептерлери чок болуп турар (Сүт-Хөл районнуң Киров аттыг, Калинин аттыг колхозтарында болгаш Бии-Хемниң колхозтарының хөй кезиинде).

Көдээ Советтериниң ажыл-агый дептерлериниң четпес байдалдыг болуп турары, ында долу, шын сан, түңнер чок болуп турары тус-тус ажыл-агыйлардан көдээ ажыл-агый үндүрүүн онаар үеде алдагдалдыг чоруктарны үндүрген, ол алдагдалларны хамаатылардан хомудалдар кирген соонда эдер ужурга таваржып турган.

Сан-хөө органнары ажыл-агыйларның долу үчёдун, база ол ышкаш хоойлуда доктаатынган чигелделерни шын тыпсырын хандырбаан. Улуг-Хем районга көдээ ажыл-агый үндүрүү онаан турар үеде 32 ажыл-агыйларны уттуп каапкан турган.

Барыын-Хемчик районнуң сан килдизи назылап кыраан Котовщиковтарның ажыл-агыйынга үндүрүг төлээлерин дүрүм чогу-биле онааган, оон ыңай өг-бүлезинде ажыл кылын шыдаар кижилерлиг П. Крайновтуң ажыл-агыйын үндүрүг төлээринден хостааны шын эвес болган.

Таңды районнуң Бай-Хаак суурунга М. Логиновтуң болгаш А. Смирновтуң ажыл-агыйларынга үндүрүг онааваан. Чамдык таварылгаларда боттарының ажыглалында чазактың доктааткан нормаларындан хөй чер участоктарны эзлеп турар ажылчын, албан-хаакчыларның ажыл-агыйларындан көдээ ажыл-агый үндүрүүн колхозчуларның төлээр хемчээли-биле онаап турган, шынында ындыг ажыл-агыйлар хуу ажыл-агыйлыгларның төлээр хемчээли-биле төлээр ужурлуг турган. Көдээ ажыл-агый үндүрүүнүң дугайында хоойлуну хажыдып турган чоруктун буруузу сан органнарына база хамааржып турар.

Көдээ ажыл-агый үндүрүүн чогуур үеде, долузу-биле бюджетке киреринин болдунар аргалары бар, бо сорулганы чедишкинниг шиитпирлээри үндүрүгүнүң чыылдазын хандырып турар организастыг хемчеглерден болгаш санатынган төлевирлерни хуусаа бетинде болгаш чогуур үезинде төлээлери дээш чоннуң ортузунга тайылбыр-массалыг ажылды чорударындан хамааржыр.

1955 чылдың бирги чартында көдээ ажыл-агый үндүрүүнүң чыылдазын эки чоруткан Кызыл болгаш Таңды районнары-биле чергелештир чамдык районнарның сан органнары көдээ ажыл-агый үндүрүүнүң чыылдазын чогуур үезинде хандырбаан.

Чижээ, Бай-Тайга райондан сентябрь 1-де көдээ ажыл-агый үндүрүү 30 мүң рубль кирер ужурлуг турган болза, киргени үүгле 18 мүң рубль, Барыын-Хемчик райондан 34,6 мүң рубльден чыып алганы 16 мүң рубль. Сүт-Хөл, Каа-Хем районнарда байдал база-ла ындыг.

Сан органнарының удуртукчулары болгаш райсан килдистериниң үндүрүг аппарады көдээ ажыл-агый үндүрүүн чорудар үеде организас-массалыг ажылдың ужурдузазын үнелеп көрбээнин, үндүрүг чыылдазының талазы-биле үндүрүг агентилеринге практиктиг дузаламчы көргүспээнин ол фактылар херечилеп турар болгаш ындыг четпес ажылдың түңнелинде көдээ ажыл-агый үндүрүүнүң чогуур үезинде чыылдазы хандыртынмаан.

Сорулга болза, көдээ ажыл-агый үндүрүүн ажыл-агый бүрүзүнге шын санап онааганын эки хынап көөр, доктаатынган чигелделерни долузу-биле тыпсырын бүрүн хандырар болгаш болдурган алдагдалдарны дарый узуткаарында болур.

В. ЦЫПКИН,
облсан килдизиниң улуг инспектору.

Картофель болгаш ногаа белеткели

ШАГААН-АРЫГ. (Телефон-биле). Улуг-Хем районуң белеткел конторазы (директору эш Базол) хөй-ниитиниң чемненилге черлеринге болгаш чонга садыглаары-биле картофель, ногаа белеткелин чедишкиниг чорудуп турар.

Контора 80 тонна ногаа белеткээр тургаш, оон 60 хуузун белеткеп алган. 320 тонна картофель белеткээри-биле колхозтар-биле керээни чарган болгаш картофельди садып алырын эгелээн. 160 тонна картофель, ногаа шыгжаар черия райпода белеткеп дооскан.

Албан организация болгаш бүдүрүлге черлериниң кышка удур белеткелин күштелдирер

Албан организация болгаш бүдүрүлге черлери кышка хынамчалыг белеткенир болза, кышкы үеде оларның ажылынга тварымчалыг байдал тургустунар ужурлуг. Ындыг турбуже, Барыын-Хемчик районнуң төвү Кызыл-Мажалыкта албан организация, бүдүрүлге черлери кышка удур белеткелди, ылаңгыя одаар ыяш белеткелин багай чорудуп турар.

Кызыл-Мажалык МТС-ке бо чылын муң ажыг кубометр одаар ыяш хереглетинер, ындыг болза-даа, МТС-тың чанында чаңгыс-даа кубометр ыяш чок, тайгада безин кактырып белеткевээн. Одаар ыяштарны ам белеткеп сөөртүп алыр дээрге МТС-тың чүк сөөртүр 5 машиналары шупту үрелик. Эрткен чылын одаар ыяш четче белеткетинмээн, байдал база ындыг болган ужурунда көдээ ажыл-агый машиналарының септелгезинин үезинде берге байдалдар механизаторларга таваржып турганын МТС-тың удуртукчу ажылдакчылары утпаан болза, эки турган ийик. МТС-тың он ажыг трактористериниң чурттаар бажыңнары чок. Механизаторларның болгаш ажылчыннарның бажыңнарын септеп, кылдырар талазы-биле ажылдарны организаставайн турар. Оон ыңай өске черден шагда-ла МТС-те эккеп көжүрүп туткан үш аал ишти чурттаар бажыңнарны амга чедир ажыглалга киирбээн. Кышка удур белеткелди организастап чорударын МТС-тың дирекция, партия организациязы болгаш профэвилел комитеди холга ап удуртпайн келгеннер.

Районда улуг ажыл-агыйлыг албан черлериниң бирээзи болур райпонуң кышка уткуштур белеткели оон дээредевес. Райпо бо чылын 1500 кубометр одаар ыяш белеткээр планныг турган, үүгле 350-ни белеткээн. Ынчаарга, кактынган ыяштың хөй кезиин столоваяга одап каапкан. Райпонуң төп магазинининң тулуу ам-даа четче доозулбаан, райпо шугумунда ажылдап турар эштериниң чуртталга бажыңнарының кышка удур септелгези чорбайын турар. База райпонуң столоваязының тулуу эгелээнден бээр ийи чыл ашкан хирезинде ам-даа ажыглалда кирбээн.

Район иштинде 4 көдээ клуб, 6 библиотекалар, номчулганың 2 бажыңнары бар. Культура-чырыдыышкынның од албан черлериниң кышка удур белеткели эң-не багай чоруп турар. Оларның септелгезин кылырынга болгаш одаар ыяжын белеткээринге чарыгдаары-биле көрдүнген 16 мүң рубльдиң иштинден 11376 рубльди чарыгдаза-даа, оларның оран-бажыңнарының септелгези барык кылдынмаан болгаш одаар ыяштарны четче белеткевээн. Чижээ, Ак-Довуракта, Аксы-Барлыкта көдээ клубтарның, Хөнделең база Шекпээрде библиотекаларның одаар ыяжы белеткетинмээн, а Аяңгаты клубунуң септелгези кылдынмаан. Оон эргелекчизи эш Карзаков септелге чорудары-биле клубту июнь айда шоочалаап ам-даа ажытпаан. «Барлык» совхозта болгаш МТС-те клубтарның септелгези, одаар ыяш белеткели база чорбайн турар. Байдал мындыг турбуже, районнуң культура киллизиниң эргелекчизи эш Соратникова тайбың олуруп турар.

Районда кижи болгаш мал эмнелгелериниң салбырларының саны өскен, колхозтар бүрүзүнде оларны тургускулаан. Ынчалзажок, оларның кышка уткуштур белеткелин эн-не кошкак организастап турар. «Совет Тыванын 5 чылы» колхозта, Ак-Довуракта кижи эмнелгелериниң пунктуларының одаар ыяжы шуут белеткетинмээн, а районнуң төп эмнелгезинге 2000 кубометр ыяш хереглетинер турда, оон чамдыызын үүгле тайгада белеткээн. Районда кижи эмнелгелериниң кышка удур белеткелинче кадык камгалал киллизиниң эргелекчизи эш Сегленек кичээнгей салбайн келген. Шекпээрде, Аксы-Барлыкта, Хөнделеңде мал эмнелгелериниң одаар ыяжы база-ла белеткетинмээн. Хамаарышкан көдээ Советтериниң даргалары эштер Седип, Күдерек, Өктек-Кара олар кижи болгаш мал эмнелгелерин кышка удур белеткээринче боттуг хемчеглерни албайн турарлар.

Бижиктиг-Хаянын эге, Дөң-Терезининң чеди чыл, район төвүнүң ортумак школаларының одаар ыяжын ыракта чедир белеткевээн.

Район төвүнде септелге конторазының септелге ажылдары база-ла чөгенчиг чорун турар. Чижээ, гостиницаны эде кылырынга 47 мүң рубльди чарыгдаан турбуже, ында кылза чогуур ажылдар эткен 8 айлар иштинде үүгле 40 хуу күүсетинген.

Кышка удур белеткелдерни кыска хуусада шынарлыг доозарынче боттуг хемчеглерни алыры албан организация, бүдүрүлге черлериниң болгаш школаларының удуртукчуларындан негетинин турар.

С. АЛЕЕТ,
«Шынның» корреспондентизи.

Артистерниң ужуражыышкыны

Чоокта чаа Ленинградтың А. Н. Островский аттыг күрүнеиниң театр институдун дооскаш келген тыва артистер биле областың национал шин театрының эрги артистериниң аразында ужуражыышкын болган. Ужуражыышкынга чаа келген артистер областын районнарынга барын ойнаары-биле белеткеп алган концертин көргүскен.

Концерттин ойнакчылары күүседир чүүлдерин артисчи ханы билиг-биле көргүзүп турары сонуургалды хандырган. Мартай-оол, Намчыл, Монгалбин, Сиин-оол оларның дөртээлээ орус ырларны ырлап күүсеткени, Сагды, Сат оларның «Испан танцыны», Сиин-оол, Мартай-оол, Сапык-оол оларның «Матрос» танцыны. К. Сагды, Сиин-оол оларның уран номчулганы, Сат, Монгалбин оларның орус, тыва ырларны ырлап күүсеткени көрүкчүлериниң сонуургалын хаара тудуп турган.

Чаа артистериниң концерти оларның быжыг билигни чедип алганын, чаңгыс аай эвес, янзы-бүрү номерлерни күүседин ыыдаарын балыткаан. Институт дооскаш, төрээн облазының чонунга базаан болуру-биле келген чаа артистерге областың национал шин театрының улуг режиссёру эш Меркулович байыр чедирин чүве чугаалаан.

Чаа келген артистериниң болгаш театрның эрги артистериниң каттышкан күжү-биле чоокку үеде чаа-чаа шилерни үндүрер кылдыр белеткеп турар.

Д. ДАМБА-ДАРЖАА,
областың шин театрының артизи.

РЕДАКЦИЯГА ЧАГААЛАР

База катап Бай-Тайга столоваязының дугайында

Бай-Тайга райпозунуң Тээлиде столоваязы бодунуң четпес ажылының дугайында чаңгыс удаа эвес шүгүмчүлеткен. Ынчалза-даа столоваяның дирекциязы болгаш оон ажылдакчылары ук шүгүмчүледдерден тодаргай түңнелди кылбаан.

Столоваяның амгы турар бажыңы ниитиниң чемненилге черииниң негелдезинге дүүшпейн турар. Оон ишти тар, серизи чавыс. Столоваяның стол, сандайы эвээш болганындан аңаа үүгле каш кижи чемненир. Мооң хараазы-биле аңаа келген кижилер үр маныаар ужурга таваржып турар.

Официанткалар чемненикчилерни саат чок чемгереринче далашпайн, оларның дугайында сагыш салбайн турар. Столоваяның арыг-шевери багай. Столдар, сандайлар болгаш шала кыры хирлиг. Ында хеп азар болгаш чүнар чер тургустунмаан.

Белеткеп турар чемнериниң ассортиментизи эвээш болгаш чаңгыс аай. Белен чемнер чок болур, оларны далаш-биле удур кылыр фактылар бар. Столоваяның буфединде конфет, печенье айхаа болгаш кухня продукциязы чок. Ынчаарга райпо баштаар чери столоваяны кондитер кылыглары-биле хандырар дугайында сагыш салбайн турар.

Бо бүгүнүн түңнелинде столоваяны саарылга планын үргүлчү күүсетпейн келген. Кухня продукциязын бүдүрүп үндүрериниң планын база күүсетпейн турар. Столоваяда хомудал дептери сөөлгү үеде шуут читкен.

Бар турар четпестерни узуткаарын болгаш чаа столоваяны тударын дүргедедирин чон негеп турар.

Ч. ДОРЖУ.

Культура одагларының ажылын экижидер

Өвер районнуң культура киллизи (эргелекчизи эш Бюрбюжал) районнуң иштинде культура одагларының ажылын экижидериниң, оларга практиктиг дузаламчыны көргүзериниң, оларның кышкы белеткелин хынамчалыг белеткээриниң талазы-биле хемчеглерни кончуг четпес чорудуп турар.

Район төвүнде Культура бажыңы районда өске культура одагларынга үлегер болур ужурлуг. Оон ажылы үүгле танцы кежээлери, кинолар, янзы-бүрү хуралдар эртип турары-биле кызыгаарлатынган. Бо чайын аңаа культура-массалыг хемчеглер, лекциялар, илеткелер, демдеглелиг кежээлер организастатынмаан. Уран-чүүлдүн кандыг-даа бөлүүмнери тургустунмаан. Оон ажыл планы безин чок.

Культура бажыңының чанында 9 кижи составтыг төвүлел (даргазы, директор эш Вещенко) кандыг-даа ажылдар чорутпайн турар. Бир эвес ол төвүлелдиң кежигүннерин организастыг чыып, хуралын кылып, ажылды организастаар болза, ында улуг күш бар. Культура бажыңынче кире бээрге кандыг-даа лозунг, чурук, монтажтар көзүлбес, харын кандыг-даа утка-шынары чок журналдардан чуруктар азып каан. Көскү агитацияның кандыг-даа хевирлерин боттандырбайн турар.

Районнуң культура киллизи бодунуң чанында Культура бажыңын шак ындыг байдалда тургускан турда, көдээде культура одагларының ажылын кандыг болуп турары биллингир-дир. Колхозтарда, суурларда клубтар, библиотекалар чоннуң культурлуг негелделерин ыракта-ла хандырбайн турар. Оларның удуртукчуларыбиле семинарлар эрттирбейн, олар-биле чугаалажып, ажылда четпестерни узуткап, экижидериниң хемчеглерин боттандырбайн турар. Дус-Даг көдээ Советтиң библиотеказының адрезинге чорудар дыка хөй номнар район төвүнде библиотеканың бир булунунда дыка үр үеде чыдып турар.

Өвүрнүң көдээ Совети культура одагларының ажылынче кичээнгей салбаан. Көдээ Советтиң үргүлчүүнүң комиссиязы культура-чырыдыышкын черлериниң ажылынга дузалашпайн турар. Культура одагларының ажылы чогуур негелдезинге чедир тургустунмаанындан колхозчу аныяктарга лекциялар, илеткелер номчутунмайн турар. Оларның ортузунга культура-массалыг хемчеглер чорутунмастаан.

Үстүнде четпестерниң кол чылдагааны районнуң культура киллизи культура-чырыдыышкын албан черлериниң ажылын кошкак удуртуп, олардан негелдени шыңгыы салбайн турары-биле тайылбырлатынар. Ынчангаш райкүүском болунга хамаарышкан ол килдистиң ажылын үндезини-биле экижидери негетинин турар.

В. МОНГУШ.

Арагачы садыгжы

Таңды районнуң Элегес суурда Будённый аттыг колхозта райпонуң № 20 магазининиң садыгжызы эш Саянов бодунуң хүлээнген ажылынга харыысалга чок болуп турар.

Ол үргүлчү арагалап турар, мооң ужурунда магазин барык хүннүң чыгыы хаалчак хүнээр. Магазинниң ийи-үш хонукта ажыттынмайн базары сөөлгү үеде көвүдээн. Эш Саяновтуң эзээр садыглаан турган хүнери кончуг ховар.

Суурнуң кожазы «Элегес» совхозка аксына дужаары-биле чоруурда болгаш оон келирде үргүлчү эзирик болуп, аңаа бир-ийи хонары шуут чаңчыл болган. Ол сөөлгү удаада совхоз чораан оон белеткелге салып алганы бир инекти арагалап турган чидирген. Ук инекти дилеп тывар дугайында ол кандыг-даа хемчет албаан.

Садыгжы эш Саяновка райпо баштаар чериниң чогуур кеземчени көргүзер үеде келген.

И. НИКОЛАЕВСКИЙ.

Харыысалга чок бригадир

Чаа-Хөл районнуң Сталин аттыг колхозунуң № 1 хову бригадазының бригадири эш Х. Шомор бригаданың учёт-отчёдун кылбайн, ээ-харыысалга чок ажылдап турар.

Колхозчуларның, комбайнерлерниң болгаш трактористерниң кылган ажылының дугайында документилерни кылбайн турар. Оон түңнелинде комбайндан алган тараанның дүжүдүнүң хемчээли-даа, күүрнеге чежени сатканы-даа билдинмейн турар.

Эш Шомор сиген кезилдезинде МТС-тин кезии тургусканы база колхозтуң кылганы сарааттарда ылгаар демдектер кылбаан болгаш хүлээп алганының болгаш хүлээдип бергениниң дугайында кандыг-даа документ чок.

Бригадир эш Шоморнуң бо четпестерни көргеш колхоз баштаар чери хемчег хүлээдири чугула.

Ч. САТ.

ТУДУГДА КУРЛАВЫРЛАРНЫ ЧӨП АЖЫГЛААР

СЭКП ТК-ның июль Пленуму бүдүрүлгелерде бар илеретинмээн курлавырларны дилеп тыварыынче база ону бүдүрүлгеге чөп ажыглаарынче улуг кичээнгейни салып, бо ажылда четпестер-биле шыңгыы демисежиринче үлетпүрүнүң бүгү адырларының эр, хөрээжен бүгү ажылчыннарын, инженерлерин болгаш техниктерин кыйгырган.

Бо негелдени күүседир талазы-биле «Тыва тудуг» трестизиниң коллективинде чамдык ажылдар чорутунза-даа четпестер ам-даа узуткатынмаан. Бүдүрүлгениң иштики курлавырларын ажыглаарынга планнаашкынны шын эвес чорудуп турган. Трестиң план килдизиниң начальниги эш Кузнецов план кылырда ажылхеректиң алыс байдалын өөренип көрбейн, даап кылып турган. Ол, хоорайдың кайда, кандыг тудугларны кылып турарын безин билбес болгаш объектилерниң бодунга кажан-даа барып көрбээн.

Оон түңнелинде ажылды багай организастап турар проработарга ындыг планнар таарымчалыг болуп, а эки ажылдыг проработар бажын ажыр хөй ажылдар негээр чегей планнарны күүседип чадап турганы илерээн. Планны мындыг янзы бодамча чок кылыр чорук тудугжуларның деп дескі ажылдаазынга, доктаатынган планны күүсетпезинге чедирген.

Тудуг трестизи бо үеним бедик бүдүрүкчүлүг тудуг техниказы-биле болгаш механизмнери-биле эки хандыртынган. Ам үеде тудугларда аар болгаш хөй күш үнер ажылдар механизастатынган. Ынчалза-даа механизмнерни ажыглап турары чогуур негелдезинге четпес, оон ажылдап турарының шын үчёду чурумчутунмаан турганы. Слесарь-механизаторлар, мотористер, кранщиктер механизмнер ажылдаза-даа, ажылдаваза-даа ажыл төлевирин ап турган. Ынчангаш механизаторлар кайы-бир механизм үрели бээрге ону дүрген кылыр сонуургал чок турган.

Коллективтиң ажылчыннарының болгаш инженер-техниктиг ажылдакчыларының негелдезин ёзугаар механизаторларның ажыл төлевирин оларның кылган ажылын барымдаалап төлеп бээрин доктааткан болгаш ажылдың шын үчёдун тургускан. Бо чорук механизмнерни чөп ажыглаарынга механизаторларның сонуургалын улгаттырган.

Тудуг материалдарын төтчеглээр болгаш ону контроль чокка үш-баш чок чарыгдаар чорук трестиге үргүлчүлеп келген. Тудуг материалдарын тудуг трестизиниң эргелекчизи, кол инженер, бүдүрүлге киллизиниң, хандырылга киллизиниң начальниктери болгаш дарга аттыг өске-даа кижилер баш билип, ону тудугжуларга болунуң көргени-биле берип турган. Тудуг материалдарын чарыгдаарының мындыг янзы санларгай чоруун ажыглап алган, эштер Фунтиков, Бондаренко, Соболев дээн ышкаш проработар кандыг бир ажыл кылырда материалдарны кажарлап ийи-үш катап артыр ап турганы илерээн.

Бо байдалды өөренип көргеш, трестиниң баштаар чери материалдарны чарыгдаарынга шыңгыы контрольду тургускан болгаш материалдарны үүгле чаңгыс кижи—хандырылга киллизиниң начальниги баш билир кылдыр доктааткан. Материалдарны камныг чарыгдаарынга ол чорук үүгле проработарның эвес, харын ажылчыннарның харыысалгазын база бедиткен. Материалдарны кам чок, ажыр чарыгдаан дугайында харыысалга шуут проработарга хамааржыр.

Тудуг ажылдарының хемчээлиниң бо чылын улам улгатканы тудугның көл материалы болур даш, алезин, сай-дашка негелдени дыка улгаттырган. Ынчаарга бо материалдарны машинага хол-биле үүдүрүп турганындан тудугларга оларның үзүктели бээр таварылгалары турган. Сөөлгү үеде бо ажылдарны кылыры механизастатынган. Оон түңнелинде бир экскаватор ийи хүн иштинде хол-биле 1 ай дургузунда үүдүрүп, дүжүрүп болур ол хире хөй сай-дашты тудугларга чедирген. Ынчалза-даа тудуг объектилеринде машинадан туйбу дүжүрер ажылдарны багай механизастаан. Мооң хараазы-биле туйбуну хол-биле дүжүрүп, хөй үе-шактыг чарыгдап турар.

Күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн чайгылыш чок бедиринге объектилерге ажылды рационалдыг организастаары улуг ужурдузалыг. Күш-ажылды организастаарының чаа, дешилгелиг хевири болур комплексилиг бригада бо талазы-биле улуг рольду ойнап турар. Ынчалза-даа комплексилиг бригаданың ужур-дузазын чедир үнелевес чоруктар бар. Чамдык тудугжуларда комплексилиг бригадаларга ажылдаксавас, үүгле тускай бригадага ажылдаксаар болгаш ажыл бүрүзүнге-ле тускай наряд алырынче үүткүүр хөөннер бар. Ажылды комплексилиг бригадалап организастаар чоруктун ам-даа калбак нептерелди албайн турар чылдагааны мында.

Баштайгы комплексилиг бригада эки түңнелди көргүскен. Ынчалза-даа оон бригадири турган эш Потаповтуң четпес удуртулгазындан болгаш оон күүнеден хөйнү кончуп алыксаан хуу өнчүүрек хөөнүнүң түңнелинде комплексилиг бригада сөөлүнде келгеш сандаран. Комплексилиг бригадаларны ажыл-херектиң аай-бажын эки билир бригадирлер-биле быжыглаарының чугула ужур-дузазын көргеш, трест эргелели оларны дуржулгалыг эштер-биле хандырган.

Бо дугайында коммунист эш Цукановтуң баштаан комплексилиг бригадазын чижек кыдыр көрүп болур. Ол, бригаданың кежигүннериниң күш-ажылын шын таарыштыр тургусканының болгаш ажыл-херекти мергежилдиг баштаанының түңнелинде оон бригадазы бүдүрүлге оналгазын үргүлчү ажыр күүседирин чедип алган. Ында коммунист эш Калзан болгаш эш Даңзы-Белек чүткүлдүг күш-ажылдың үлегер-чижээн көргүзүп, шалыпчылар болуп турар.

Тресте мурнакчыларның ажылының дуржулгазын нептередири, бүдүрүлгениң чаартыкчыларының болгаш чогаадыкчыларның эгелекчи саналын деткип турары багай. Коллективте тургустунган эртемтехниктиг совет мурнакчы дуржулганы нептередириниң ажылынче эгелеп кирбээн.

Бүдүрүлгеде илеретинмээн курлавырлар ам-даа хөй. Оларны ажыглалга киреринче социалистиг чарыш улуг рольду ойнаар ужурлуг. Бодунда бар аргаларны четче ажыглаарда тудугжу бүрүзү коллективтиң мурнунда салдынган сорулгаларны чедишкиниг күүседир дээш бүгү күжүн харам чокка бээр ужурлуг. Совет кижиге чырык, делгем, эптиг болгаш эки шынарлыг бажыңны тудуп бээр дээш тудугжу бүрүзүнүң ак-сеткилдиг кызымак ажылы оларның бодунуң төрээн партиязының XX съездизинге төлептиг белээ болур ужурлуг.

А. ЛЕПЕШКИН.

Атомнуг энергияны тайбыңга болгаш депшилгеге бараан болдурар

Эрткен чылдың декабрьда Каттышкан Нациялар Организациязының Кол Ассамблеязының тоску сессиязы атомнуг энергияны тайбың сорулгаларга ажыглаар талазы-биле Бүгү-делегейниң эртем-техниктиг конференциязын чыылдырар дугайында шиитпирни хүлээп алган. Делегейниң хөй-ниитизиниң калбак бөлүктери сессияның шиитпиринге байыр чедирген. Атомнуг энергияны тайбың сорулгаларга чер бөмбүрээниң бүгү күрүнелериниң ажыглаар чоруу улустар аразынга тайбыңны быжыглаарының хереэнге чигзиниг чок салыышкын болур дээрзи билдингир.

Совет Эвилелиниң, Американың Каттышкан Штаттарының, Великобританияның болгаш Францияның чазактар Баштыңнарының Женевага июль 18-тен 23-ке чедир болуп эрткен төөгүлүг Чөвүлел хуралының соонда ийи неделя эрткенде, база аңаа, Нациялар ордузунга атомнуг энергияны тайбың сорулгаларга ажыглаар талазы-биле эртем-техниктиг конференциязын чыылдырар дугайында шиитпирни хүлээп алган. Делегейниң хөй-ниитизиниң калбак бөлүктери сессияның шиитпиринге байыр чедирген. Атомнуг энергияны тайбың сорулгаларга чер бөмбүрээниң бүгү күрүнелериниң ажыглаар чоруу улустар аразынга тайбыңны быжыглаарының хереэнге чигзиниг чок салыышкын болур дээрзи билдингир.

Совет Эвилелиниң, Американың Каттышкан Штаттарының, Великобританияның болгаш Францияның чазактар Баштыңнарының Женевага июль 18-тен 23-ке чедир болуп эрткен төөгүлүг Чөвүлел хуралының соонда ийи неделя эрткенде, база аңаа, Нациялар ордузунга атомнуг энергияны тайбың сорулгаларга ажыглаар талазы-биле Бүгү-делегейниң эртем-техниктиг конференциязы ажыттынган. Аңаа янзы-бүрү социал системаларга хамаарыжып турар 73 чурттардан эртемниң болгаш техниканың 1.400 төлээлекчилери киришкен.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы эш Н. А. Булганин конференцияже байырлыг чагаа чоруткан, ында Совет Эвилели бистиң үевистиң улуг эртем ажыдыышкыннарын дайынның болгаш үрегдэшкиннин сорулгаларынга эвес, харын тургузукчу сорулгаларга, кижи төрелгетенниң чаагай чоруунга, улустарның чаагай байдалынга болгаш амыдыралчы деннелин бедиринге ажыглаар талазы-биле улустар аразының калбак кады ажылдажылгазын хөгжүдерин улуг ужур-дузалыг кылдыр көрүп турар деп айыткан.

Женева конференциязы август 8-тен 20-ге чедир ажылдаан. Конференцияның төлээлери кады ажылдажылганың болгаш бот-боттарын билчир чоруктуң ёзузун, а ол ышкаш тайбыңның болгаш депшилгениң хереэнге бараан болурунуң чаагай идеязын удуртулга болдурбушаан, атомнуг энергияны тайбың сорулгаларга ажыглаар талазы-биле эртем информацияларын калбак болгаш хостуу-биле солушканнар.

Янзы-бүрү чурттарның эң-не янзы-бүрү тускай эртемниг эртемденнериниң хөй чылдарның соонда ужурашканы Женева конференциязы бүгү делегейниң улустарының найыралын болгаш кады ажылдажылгазын быжыглаарының хереэнге эң-не чаа улуг базым болган деп чүвени ам шуут тодаргай чугаалап болур.

Женева чөвүлел хуралының мурнуу чарыында чамдык даштыкы делегеттер СССРЭ ядролуг физиканың хөгжүдезинин талазы-биле хожудап каап турар дээр бодалдар турган. Ынчалза-даа, совет эртемденнериң конференцияга илеткелдери болгаш херек кырында медээлери, дыннадыглары шак ол үндезин чок бодалдарны ойтур октаан. Мурнунда чигзинин турганнар совет эртемниң чедиишкиннерин боттуу-биле үнелеп эгелээннер.

Совет болгаш даштыкы эртемденнер физика, биология, техника, химия, медицина болгаш энергетика талазы-биле иштики-ядролуг энергияны ажыглаарының практиктиг хемчегларын киирген хөй санныг илеткелдерни конференцияга кылганнар. Совет эртемденнер конференцияга 102 илеткелдерни кылганнар.

Чыл дургузунда үлетпүрүнүң электри тогун берип турар делегейде карачаңгыс совет атомнуг электростанцияның дугайында УССР-ниң Эртемнер академиязының корреспондент-кежигүнү Д. И. Блохинцевтиң илеткели конференцияның төлээлериниң ортузунга улуг сонуургалды болдурган. «Орус эксперимент — атомнуг энергияны тайбың сорулгаларга улам ыңай хөгжүдерине калбак арганы ажыдып турар» деп Женева конференциязының вице-президентизи, атомнуг энергия талазы-биле Францияның Дээди комиссары Франсис Перрэн медеглээн.

Оон-биле кады АКШ-тан, Англиядан, Франциядан болгаш өске-даа чурттардан келген даштыкы эртемденнериниң атомнуг энергияны тайбың сорулгаларга ажыглаар талазы-биле илеткелдери конференцияның төлээлериниге солун болган болгаш совет эртемденнериниң талазындан бедик үнелээшкинни алган. Атомнуг энергияны тайбың сорулгаларга ажыглаар талазы-биле янзы-бүрү чурттарның чорудуп турары ажылдарны чугаалажыры болдунуп болур апарган ам үеде ол тала-биле чедиишкиннер улам улуг ужур-дузалыг болурунга чигзиниг турбас.

Женева конференциязының ажылы пленарлыг хуралдарга ышкаш физиканың болгаш реакторларның, химияның, металлургияның болгаш технологияның, биологияның болгаш медицинаның секцияларынга база болуп эрткен. Кежээки шактарда көскү эртемденнер Нациялар ордузунуң Ассамблея залынга тускай темаларга лекцияларны номчуп турганнар. Атомнуг энергияны тайбың сорулгаларга ажыглаар талазы-биле эртем-техниктиг информацияларның ол чугула солчуушкунунга ССРЭ-ниң, АКШ-тың, Англияның, Францияның, Данияның болгаш Швецияның эртемденнери киришкеннер.

Август 9-та болган бирги эге лекцияны сураглыг дани физик Нильс Бор номчаан. Ол физика талазы-биле янзы-бүрү чурттарның эртемденнериниң чедиишкиннериниң төөгүлүг дончулалын берген болгаш кижи төрелгетенниң депшилгезинге оларның ужур-дузазын демдеглээн. Амгы үениң ниитилел хөгжүдези болза, бүгү улустар бүгү чер бөмбүрээнде улустарның чаагай байдалынга дузалаарының сорулгалары-биле депшилгеже кады чүткээн турзун дээш чурттар аразының харылзааларын таарыштырарының сорулгазын кижилериң мурнунга салып турар деп Нильс Бор медеглээн.

Атомнуг энергияны тайбың сорулгаларга ажыглаар талазы-биле улустар аразының кады ажылдажылгазынга улуг хөгжүделиктиг чурттарның биче хөгжүделиктиг чурттарга техниктиг дузаламчызы улуг ужур-дузалыг болур. Бо айтырыг талазы-биле совет эртемден А. Н. Лаврищевтиң болгаш америк эртемден У. Ф. Либбиниң илеткелдери конференцияның төлээлерин сонуургаткан.

Профессор А. Н. Лаврищев «Атомнуг энергияны тайбың сорулгаларга ажыглаар талазы-биле өске чурттарга Совет Эвилелиниң дузаламчызы» деп темалыг илеткелди номчаан. Атомнуг энергияны тайбың сорулгаларга ажыглаар талазы-биле улустар аразының кады ажылдажылгазынга дузалавышаан, ядролуг физиканы болгаш атомнуг энергияны тайбың сорулгаларга ажыглаар талазы-биле шинчилелдерни хөгжүдеринге эртем-экспериментал базаларны тургузарынга Киев, Минск, Ростов, Ташкент, Тбилиси, Ереван, Баку, Ташкент, Ростов, Киев Республикага, Польша Улус Республикага, Чехословак Республикага, Герман Демократтыг Республикага, Румын Улус Республикага, Болгарияның Улус Республиказынга болгаш Венгр Улус Республикага эртем-техниктиг болгаш бүдүрүлге дузаламчызын көргүзериниң ССРЭ-ниң чаза шиитпирлээн деп илеткелге демдеглээн. Дузаламчы ап турар чурт бүрүзү моон сонгаар боду, өске кандыг-бир чурттан хамаарылга чокка атомнуг энергияны тайбың сорулгаларга ажыглаар талазы-биле бодунуң хууда шинчилелдерин чедиишкиннинг хөгжүткен турарынче угланган хемчегларының түңү кылдыр Совет Эвилели ол дузаламчыны өске чурттарга көргүзерин көрүп турар деп илеткелге оон ынай демдеглээн. ССРЭ-ниң дузаламчы көргүзүп болуру чурттарның саның көвүдедир, атомнуг энергияны тайбың сорулгаларга ажыглаар талазы-биле эртем-экспериментал ажылдарны хөгжүдер дугайында айтырыгны көөрүнге бодунуң беленниң дугайын ССРЭ-ниң чаза база чарлаан деп профессор А. Н. Лаврищев конференцияның төлээлеринге сагындырган.

АКШ-тың төлээлекчизи У. Ф. Либби бодунуң илеткелинге атомнуг энергияны хөгжүдериниң болгаш ол талазы-биле тускай эртемниглерни белеткээр талазы-биле улустар аразының кады ажылдажылгазының талазы-биле АКШ-тың программазын илереткен.

Совет болгаш америк эртемденнериниң илеткелдери конференцияга хайныышкынныг санал-оналдарны болдурган. Польшаның, Югославияның, Мексиканың, Японияның төлээлекчилери атомнуг энергияны тайбың сорулгаларга ажыглаар талазы-биле улустар аразының эртем-техниктиг кады ажылдажылгазының идеязын чангыс эп-сеткилдиг деткээннер. ССРЭ-ниң болгаш АКШ-тың илеткелдери солун болуп турар болгаш атомнуг энергия талазы-биле тайбың кады ажылдажылгаларны боттандырарының хереэнге дузалаан турар деп англи төлээлериниң баштыны болгаш Женева конференциязының вице-президентизи Джон Кокрофт демдеглээн. «Бистер ындыг кады ажылдажылганы хөгжүдеринге болгаш деткиринге белен бис» деп Джон Кокрофт чугаалаан.

Конференция-биле чергелештир Нациялар ордузунуң залдарында атомнуг энергияны тайбың сорулгаларга ажыглаар талазы-биле Бүгү-делегейниң эртем-техниктиг делгелгези ажылдап турган, аңаа Совет Эвилели, Американың Каттышкан Штаттары, Англия, Франция, Бельгия, Канада, Дания, Норвегия болгаш Швеция киришкеннер. Делгелгениң совет залы конференцияның киржикчилерин улуг-биле сонуургаткан. Атомнуг энергияны тайбың сорулгаларга ажыглаарының янзы-бүрү талаларынга совет эртемденнериниң шинчилелдериниң хемчээлин болгаш үгланыышкынын ССРЭ калбаа-биле көргүскен. Залда хөй макеттер, модельер, схемалар, фотографиялар, үлетпүр дериглери, медицина аппаратуралары болгаш өске-даа экспонаттар бар.

Совет залдың көрүкчүлери радиоактивтиг чүүлдериниң дузаламчызы-биле чамдык хоралыг аарыгларны эмнээриниң чедиишкиннинг түңнелерин көргүзүп турар материалдар-биле, машиналарның кезектериниң элээрин шинчилээр аппаратураларга база кестирер херекселдерге, металлургия чорудулгаларынга, физиология чорудулгаларынга болгаш өске-даа чүүлдерге атомнуг энергияны ажыглаарын көргүзүп турар схемалар-биле сонуургап тапышканнар.

Делгелгениң экспонаттарының аразында—1:40 натура хемчээлдиг масштабта кылган совет атомнуг электростанцияның македи. Атомнуг энергия-биле ажылдаар үлетпүр электростанциязының ажылынга холбаштырган «Делегейде бир дугаар» деп совет документалдыг өнүгүн фильмни хөй-хөй көрүкчүлер хүннүнне улуг сонуургал-биле көрүп турар.

АКШ-тың делгелгезинде янзы-бүрү энергетиктиг болгаш шинчилел реакторларның талазы-биле материалдар көрүкчүлериниң кичээнгейин хаара тудуп турар. АКШ-тың шинчилел реакторларының бирээзи Нильс Борнуң чугаалаары болза: «политика талазы-биле алырга, бо улуг эртем конференциязы ийи алдархавыяалыг болуп турар. Ол бүгү нацияларның эртемденнериниң аразында бот-боттарын билчир чорукту тургузарын чиигедип турар болгаш ол чорук тайбың, делегейниң бүгү чурттарының хамаатыларының дугайында чугаа чоруп турда бот-боттарынче хыйыртажыр чоруу соксаар. Чүректиң ханызындан шак ындыг ажыы-биле чугаалажып турар капиталистиг болгаш коммунистиг, барының болгаш чеөн чүктериниң, үлетпүрлүг болгаш кошкак хөгжүделиктиг чурттарның төлээлекчилерин маңаа ышкаш каяа-даа көрбейн барып болбас».

Ынчалза-даа, бот-боттарының кады ажылдажылгазынга, бот-боттарын билчиринге база янзы-бүрү социал системаларлыг күрүнелериниң тайбың кожа-хелбээ турарынга үндезилетинген улустар аразының харылзааларының чаа ёзузун даштыкы журналистериниң чамдыызы чедир билбээннер. Чижээ, конференция болуп турда делгелгениң совет залынга «Фигаро» деп француз солуннуң корреспондентизи чораан, ол делгелгениң экспонаттарындан «соок дайынның» кара көстүүн өттүр көрген.

Дараазында хүнде «Фигаро» солун дыннаныг парлаан, ында совет делгелгеде «политиканың соруу бар» ышкаш, чүге дээрге... «Маркстың болгаш Энгельстиң портреттерин ында аскан» деп бадыткап турар.

Бир эвес делгелгеге улуг эртемденнер болгаш кижи төрелгетениң генийлери—Маркстың болгаш Энгельстиң портреттерин аскан-даа турган болза, шын бодалдыг кандыг-даа кижиге ол фактыга кандыг-бир онза «политиканың соруун» көөрү берге-ле болгай. Ынчалза-даа «Фигаро» солуннуң корреспондентизиниң бүлүүлүк чоруу дыка ырай берген. Делгелгениң совет залынга бүгү делегейге, билиглиг кижи бүрүзүнге, школачы бүрүзүнге билдингир улуг орус эртемденнер Д. И. Менделеевтиң болгаш И. П. Павловтуң... портреттерин херек кырында аскан турган.

Август 20-де Женева конференциязы ажылын дооскан. Төлээлер 1.067 эртем илеткелдерин дыннааннар, ол илеткелдерни хуралдарның чоруп турган үеинде парлаан. 450 илеткелдерни аас-биле дыннаткан. Конференцияның ажылын харуглы дөрт дылдарга: орус, англи, француз болгаш испан дылдарга чоруткан.

Женева конференциязының түңнелдерин үнүрбушаан, ядролуг физика талазы-биле делегейниң шылгарангай эртемденнериниң бирээзи Нильс Борнуң чугаалаары болза:

«Женева конференциязы—бо кайгамчыктыг эксперимент-тир. Маңаа эртем информацияларының изиг болгаш хостуг солчуушкуннары болуп эрткен болгаш эртемденнер аразында бүгү делегейниң кады ажылдажылгазы доктаатынган. Бо болза, нациялар аразынга харылзааларны тургузарынга база үлегер болур ужурлуг. Эртемденнериниң кады ажылдажылгаларын үргүлчүлээн турарынга идеген тур мен».

Атомнуг энергияны тайбың сорулгаларга ажыглаар талазы-биле Женева конференциязы дөрт улуг күрүнелериниң чазактар баштыңнарының Чөвүлел хуралының түңнелинде айытынган улустар аразының дүшкүүрлүг чоруктарын кошкадырының хереэнге чаа салыышкынны киирген. Болдунуң ужур-дузазының талазы-биле бус болгаш электри чогаадылгазы-биле холбашкан үлетпүр революциязы-биле деп бистиң үүс чылывыстың канчаар-даа аажок улуг ажыдыышкыны—атомнуг энергия кижилерни массалыы-биле узуткаар чепсекти белеткээринге ажыглатынган турарынче эвес, харын тайбың сорулгаларже угланган турзун дээш боттарының бүгү ажыл чорудулгаларын салыр чүткүлүн конференцияның төлээлери илереткеннер. Бо талазы-биле бүгү чурттарның эртемденнериниң улам ыңайгы кады ажылдажылгазы күрүнелер аразының тайбың кожа-хелбээ турарының хереэнге дузалаан турар.

Н. ПАСТУХОВ.

КНО-нуң Кол Ассамблеязының X сессиязынга баары-биле ССРЭ-ниң төлээлериниң Нью-Йоркче чорупканы

Каттышкан Нациялар Организациязының Кол Ассамблеязының X сессиязынга баар ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының Бирги Оралакчызы болган Даштыкы Херектер Министри эш В. М. Молотов баштаан ССРЭ-ниң төлээлери сентябрь 17-де Москвадан Нью-Йоркче үнүпкен. (СЭТА).

В. М. Молотовтуң болгаш ССРЭ-ниң төлээлериниң кежигүннериниң Нью-Йоркта чеде бергени

Н�ЬЮ-ЙОРК. КНО-нуң Кол Ассамблеязының X сессиязының ажылынга киржири-биле ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының Бирги Оралакчызы, ССРЭ-ниң Даштыкы Херектер Министри В. М. Молотов баштаан ССРЭ-ниң төлээлери сентябрь 18-те Нью-Йоркта чеде берген.

В. М. Молотовту болгаш төлээлериниң кежигүннерин Нью-Йорк аэропортунга кээп уткааннар болза: УССР-ниң төлээлериниң баштыңы Л. Ф. Паламарчук, БССР-ниң төлээлериниң баштыңы К. В. Киселев, ССРЭ-ниң АКШ-та элчини Г. Н. Зарубин, ССРЭ-ниң КНО-да доктаамал төлээлекчизи А. А. Соболев, Польшаның АКШ-та элчини Р. Спассовский, Польшаның КНО-да доктаамал төлээлекчизи Г. Бирецкий, Чехословакияның АКШ-та элчини К. Петржелка, Чехословакияның КНО-да доктаамал төлээлекчизи И. Ульрих, КНО-нуң протокол килдизиниң эргелекчизи Деку, УССР-ниң болгаш БССР-ниң КНО-нуң Кол Ассамблеязының X сессиязында төлээлериниң кежигүннери, КНО-нуң чаның ССРЭ-ниң төлээ чериниң харыысалгалыг ажылдакчылары.

В. М. Молотов аэропортка келген америк болгаш даштыкы парлалганың төлээлекчилеринге дараазындагы медеглелди кылган:

«Бо чылын Нью-Йоркка база дагын келир аас-кежиктиг болдум. Мен бодаарымга Москвадан Нью-Йорк чедир орук эки, дескі апарган ышкаш-тыр. Берген аргаңы ажыглап алгаш америк өнүүктерге чүректиң ханызындан байыр чедирериг болгаш совет-америк харылзаалар бистиң улустарывыска болгаш бүгү-ниити тайбыңга ажыктыг кылдыр чедиишкиниг хөгжүзүн деп сеткилдиң ханызындан күзелди илередирин чөпшээреп көрүнер».

(СЭТА).

Ийи герман күрүнелериниң кады ажылдажылгазы дээш

ГКП-ның баштаар чериниң медеглели

БЕРЛИН. Москвага болган чугаалажыышкыннарның түңнелериниң дугайында Германияның Коммунистиг партиязының (ГКП) баштаар чериниң медеглелин АДН агентилели дамчыткан.

ГКП Барыын Германияның бүгү ажылчы чоннары дег ССРЭ биле Барыын Германияның аразынга дипломаттыг харылзааларны тургузарындан улустар аразының дүшкүүрлүг чоруктарын кошкадырынче орукка чугула базымны болгаш Германияны катап каттыштырарының хереэнге салыышкынны оон көрүп, аңаа байыр чедирип тур деп медеглелде чугаалап турар. Москва чугаалажыышкыннарының түңнелдери болза, тайбыңның күштериниң чедиишкиннери, ылангыя Совет Эвилелиниң тайбың политиказының база дугуржуушкунга белен Федералдыг Республикада кижилериниң чедиишкиннери болур.

Бүгү Германияны НАТО-га киирер деп боонн чазактың бодалы кажан-даа боттанмас деп чүвени чугаалажыышкыннар көргүскен деп ГКП-ның баштаар чериниң медеглелинде чугаалап турар. Тайбың катап каттыжыышкын ийи герман күрүнелериниң үүгле кады ажылдажылгазын тургузарының оруктарынга болдунуп болур.

(СЭТА).

Аргентинада болуушкуннар

БУЭНОС-АЙРЕС. Шериг министерствозунуң дамчыткан дыннадыында Кордоба хоорайда база Рио-Сант-Ягонуң болгаш Пуэрто-Бельгранонуң шериг-далай базаларында армия база артиллерия кезектери чазакка удур үймээн үндүрген деп чугаалап турар. Пуэрто-Мадрин портунда флоттуң корабльдери чазакка лойяльдыг болуп артып турар. Айытынган пунктуларже үймээнни базары-биле чазак шериглерин чорудуп турар.

Чазак шериглери тура-халыышкыннарының эжелеп алганы Рио-Сант-Ягонуң шериг-далай базазын атакалаан. Буэнос-Айресте болгаш өске-даа элээн хөй черлерде ыражым болуп турар болгаш шериглер чазакка лойяльдуг болуп артып турар. Онза-байдалды чорудар дугайын чазак чарлаан. Аргентинаның бүгү чепсектиг күштериниң командылакчызынга шериг министри генерал Лусерону томуйлаан.

НЬЮ-ЙОРК. Үймээнчилериниң холунда турар чазак радиозу сентябрь 16-ның орай кежээзинде Рио-Сант-Ягонуң шериг-далай базазы дүжүп берген деп дыннатканын Ассошиэйтед Пресс агентилелиниң корреспондентизи Буэнос-Айрестен дамчыткан.

Юнайтед Пресс агентилелиниң корреспондентизиниң дыннадынын ёзугаар алырга, Курусу-Куатияның базазының үймээн үндүрген гарнизону чазак шериглеринге дүжүп берген.

НЬЮ-ЙОРК. Ассошиэйтед Пресс агентилелиниң корреспондентизиниң Буэнос-Айрестен дыннатканын ёзугаар алырга, Перонуң чазаанга шынчы ужар-чүүлдүң десант кезектери сентябрь 17-ниң эртенинде Кордобада чеде берген болгаш хоорайны тудуп турган үймээнчи шериглерге удур тулчуушкунче киришкен.

НЬЮ-ЙОРК. Аргентинада чазакка удур үймээн-биле холбаштыр «Нью-Йорк таймс» солун Аргентинаның президентизи Х. Перонга удур чидиг домактар-биле бижитинген редакция чүүлүн парлаан.

НЬЮ-ЙОРК. Ассошиэйтед Пресс агентилелиниң корреспондентизиниң Буэнос-Айрестен дыннатканын ёзугаар алырга, чазак радиозу дыннадыг дамчыткан. Даштыкыда Аргентинаның конституция эргечагыргаларынга өжөннешкек күштериниң талазындан тура-халыышкынны ыяк-гүскен деп ында чугаалап турар. Үймээнчилериниң информация албанын чурттан дашкаар черлерге организастаанының фактызы ол дугайын херечилеп турар деп дыннадыгда чугаалаан. Үймээнчилерге ажыктыг бичии-ле аргалар болгаш эң бичии информация чыгынары билек даштыкыда дораан нептереп турар. Аргентин эрге-чагыргаларының тускай шиитпирлерин азы дыннадыгларын хажыдарының оралдажыышкыннары база кылдынып турар.

Буэнос-Айрестен ол-ла агентилелдиң корреспондентизиниң дыннатканын ёзугаар алырга, Аргентинаның 6 миллион ажылчыннар санатынып турар күш-ажылдың бүгү-ниити конфедерациязының чиргине секретары Ди Пьетро радио дамчыштыр чүве чугаалаан. Конституцияга болгаш дүрүм ёзугаар чазакка удур чепсектиг тура-халыышкынны көдүрген үймээнчилерге удур аргентин ажылчыннар бүгү-ле аргалар-биле болгаш чепсектиг бүгү хевирлери-биле демисежир апаар деп ол медеглээн.

БУЭНОС-АЙРЕС. Үймээнчилерниң чажыт радиостанциязы Буэнос-Айрести бомбалаарын кыжанып турар деп чазак шериглериниң командылал чери дыннаткан. Найыслалды ужар-чүүлдүң улуг күштери-биле камгалаан болгаш ында зенитти артиллерияның кезектерин шөйген деп дыннадыгда айтып турар.

БУЭНОС-АЙРЕС. Чазак болза, үймээнчилерге удур тулчуушкуннар үргүлчүлеп турар Кордобадан ангыда чуртта байдалды контрольдап турар деп тускай чарлаан. Пуэрто-Бельгранонуң шериг-далай базазының районунда чазак шериглери үймээнчилериниң күжүнге удур шавар-далаашкынны дагын эгелээн.

(СЭТА).

Токионуң чонунуң саны

ПЕКИН. Япон радионуң дыннадыгы турары болза, бо чылдың август 1-де Токио хоорайның чонунуң саны 7980997 кижи болуп турар. (СЭТА).

Боодалга талазы-биле Европаның бирги чери дээш

БУХАРЕСТ. Тодаратынган медээлерни ёзугаар алырга, 300 метр хемчээлдиг черге дайынчы ланчыы-биле боодалгага Совет Эвилелиниң төлээлекчизи А. Богданов чыда, олура база тура 1139 санны адыр, бодунуң тургусканы делегей рекордундан 6 санны ажыр аткан. В. Борисов 1134 санны адып, ийиги черге үнген. Үшкү черде финн В. Илонен, ол 1130 санны аткан. Совет Эвилелиниң командазы үш хевирниң ниити түңнериниң талазы-биле бирги черге үнүп, 5636 саннарны аткан, ол болза, делегейниң чаа чедиишкини болур.

(СЭТА).

КЫДАТ УЛУС РЕСПУБЛИКАДА

Демир орук тудуушкуну

ПЕКИН. Синьхуа агентилелиниң дыннадып турарын ёзугаар алырга, Ланьчжоу — Синьцзяның 2800 километр дуртуг демир оруунуң тудукчулары Ланьчжоудан 527 километр черде орук кылып турарлар.

Баоцзи — Чэндунуң 680 километр дуртуг демир оруунуң тудуушкуну база чедиишкиниг чорун турар. Бо айда ол орукта эң узун дуртуг туннельди (дзг өдүү) дооскан турар. Оруктуң сонгу талакы участогунда орук салыышкынының чыл планы күүсетинген.

Ам үеде Кыдатта 15 чаа демир оруктарны тудуп турар. Бирги беш чыл планын ёзугаар чуртка чыл санында ортумаа-биле 817 километр дуртуг демир орук салдынган турар.

(СЭТА).

Көдээ ажыл-агый кооперастаашкынының чедиишкини

ПЕКИН. Кыдатта көдээ ажыл-агый кооперативтериниң саны өзүп турар. Эрткен чылдың августа 200 мүн ажыг көдээ ажыл-агый кооперативтери санатынып турган болза, бо чылдың чазынынга чедир оларның саны 600 мүн ашкан. Көдээ ажыл-агый кооперативтери ам 15 миллион тараачын ажыл-агыйларны каттыштырып турар. Бо чылдың чазынында болгаш чайынында көдээ ажыл-агый кооперативтерин быжыглаар талазы-биле улуг ажыл чорутунган. Оон түңнелинде кооперативтер организас талазы-биле быжыккан.

Бо чылын көдээ ажыл-агыйның чаа кооперативтерин тургуззары дээш массалыг шимчээшкин калбарган.

(СЭТА).

Шанхайның үлетпүрүнүң чедиишкиннери

ПЕКИН. Шанхайның үлетпүр бүдүрүлгелериниң бирги беш чылдың ийи чылдарының дургузунда чедип алган чедиишкиннериниң дугайын парлалга дыннадып турар.

«Гунжэньжибао» солуннуң дыннатканын ёзугаар алырга, Шанхайның күрүне, кооператив болгаш холушкак күрүне-хуу бүдүрүлгелери беш чылдың баштайгы ийи чылдарының планныг онаалгаларын дыка ажыр күүсеткилээн. Бүдүрүлгениң чепсек-херекселдерин бүдүрүп турар бүдүрүлгелериниң продукциязының хемчээлүн үлетпүр продукциязының ниити хемчээлинге хамаарыштыр алырга, 1952 чылда 32,48 хуу турганындан 1954 чылда 52,2 хуу чедир өскен. Хөй-хөй бүдүрүлгелер продукцияның чаа хевирлерин үндүрерин чедиишкиниг шиңгээдипап турар. Шанхайның заводтары 6 мүн киловатт күчүлүг генераторларны, шимчедикчилериниң янзы-бүрү хевирлерин бүдүрерин шиңгээдип алган. Машина тудуунуң бирги министерствозунуң Шанхайда заводтары эрткен чылын продукцияның 265 чаа хевирлерин шиңгээдип алган.

Акша-хөренгилерни болгаш материалдарны камнаары дээш Шанхай бүдүрүлгелеринде нептерээн шимчээшкиннинг чедиишкиннериниң дугайын база солуннар дыннаткан. Эрткен чылдың эгезинден эгелээш бо чылдың июньга чедир пес-таавы үлетпүрүнүң бүдүрүлгелери 3700 тонна ажыг хөвенни, тапкы үлетпүрүнүң бүдүрүлгелери 1700 тонна хире тапкы бүрүзүн камнап алган, оон ачызында хөй-хөй продукцияны немей бүдүрүп үндүрген.

Бирги беш чылдың чылдарының дургузунда Шанхай ажылчыннарның, техниктериниң болгаш бүдүрүлге удуртукчуларының хөй-хөй мергежилдиг кадрларын чуртка берген. Олар ам Кыдаттың янзы-бүрү чаа тудугларында чедиишкиниг ажылдап турарлар.

(СЭТА).

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Щетинкин бүдумчузу, бажың № 3 ТЕЛЕФОННАРЫ: редакторнуң 3—62, редакторнуң оралакчызының, иштики информация килдизинин—3—88, харыысалгалыг секретарының 4—98, партийжи амыдырал, пропаганда, үлетпүр болгаш транспорт, көдээ ажыл-агый килдистериниң 3—68, культура болгаш амыдырал, чагаа килдистериниң база бухгалтериянның—3—65,

Редактор Д. О. БЕГЗИ.

ТС—02622. Культура эргелелиниң типографиязы